



Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>



Q. D. B. V.

37

LOGOMACHIAS
IN
IVRIS NATVRAE
DOCTRINA

PRAESIDE

Gottlieb SAMVEL Greuer /

POLIT. ET MORAL. PROF. PVBL. ORDIN.
VENERANDAE ET INCLYTAE FACVLTATIS
PHILOSOPHICAE H. T. DECANO.

D. XXVI. IVNII, A. CLO I O C C XX.

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI
IN IVLEO MAIORI SVBIICIET

AVCTOR
IO. CHRISTOPHORVS EISENHART
HELMSTADIENSIS.

Helmstadt,
Typis SALOMONIS SCHNORRII.

DOOR

IVIS
DOOR

RESIDE

AND S A V E L

NOTICE OF THE PUBLICATION
AND RECORD OF THE
LANDS BELONGING TO THE
GOVERNMENT

IN THE DISTRICT OF

THE DISTRICT OF

IN THE DISTRICT OF

ACTOR

TO CHRISTOPHERS BISHOP

THE DISTRICT OF

1871

THIS SIGNATURE

PER-ILLVSTRI
ATQVE
EXCELLENTISSIMO DOMINO
VRBANO DIETERICO
DE
LVDICKE
SERENISSIMI DVCIS
BRVNSVICENSIS AC
LVNEBVRGENSIS
SVPREMO STATVS ADMINISTRO
AC CANCELLARIO,
HAEREDITARIO IN SICKTE,
RELIOVA
DOMINO SVO BENIGNISSIMO

QVA-

**QVALECVNQVE HOC SPECIMEN
ACADEMICVM
IN PERPETVI OBSEQVII DOCUMENTVM
SVBMISSIONE ANIMI SVMMA
OFFERT, DICAT, CONSECRAT
TANTI NOMINIS**

**DEVOTISSIMVS CVLTOR
IOANNES CHRISTOPHORVS EISENHART.**

CAPVT I.
**DE ORIGINE ET ANTIQVI-
TATE LOGOMACHIARVM
IN DOCTRINA IVRIS
NATVRAE.**

S V M M A R I A.

- §. I. *Docet logomachias ipsi iuri natura proprie non inesse.* §. II. *Recenset scriptores, qui de logomachiis egerunt.* §. III. *Causa logomachiarum in iuris natura scriptoribus, sunt primo, confusio de principis moralitatis conceptus.* §. IIII. *Secundo, contradicendi libido.* §. V. *Tertio, prauidicia infantia & educationis.* §. VI. *Quarto, pruritus nouitatis.* §. VII. *Quinto, primata utilitas.* §. VIII. *Sexto, affectus amoris & odii.* §. IX. *Antiquissimis temporibus doctrina de iusto multis uerborum lussibus obtegebatur.* §. X. *Docet logomachias Stoicorum in iure natura.* §. XI. *Logomachias Scholasticorum in eadem disciplina.*

§. I.

DE logomachiis in iure naturae occurrentibus, pro ingenii nostri mediocritate, acturi, monendum prius putamus, inanes has lites in ipso iure naturae proprie non dari. Est enim *ius natura*, si definitionem eius spectes, *Ius diuinum, quod per lumen rationis innotescit, & totum humanum genus obligat ad pacem externam conservandam: eiusdemque principia, humanae naturae superstructa, adeo certa sunt atque euidentia, ut homo, simulac ratione uti incipit, eadem sine ullo negotio percipere possit.* Par ratio est conclusionum, ex iis principis legitime deductarum, quas, si accurate excutiamus, arctissimam cum natura nostra conuenientiam habere facile deprehendemus. Cum igitur ius naturae fundatum sit in hominum natura immutabili, nil, nisi perpetuas & immutabiles ueritates comprehendat, necesse est, adeo, ut nihil, quod ad ambitum eius pertinet, in dubium vocari possit, si disciplina ista in

se consideretur, non vero, quatenus a scriptoribus, qui pro varietate ingenii, temperamenti, adfectuum, varias & saepe apparenter pugnantes opiniones in eam introduxerunt, litteris consignata est. Patescit hoc ulterius ex logomachiarum indole, quæ sunt: *Vitia brudiarum, quibus, rebum neglectis, de verbis litigant.* Vitia enim artificum arti ipsi male imputari, nemini ignotum esse arbitror.

S. II.

Est vero, ut in omnibus pæne æstis disciplinis, ne theologia quidem ipsa excepta; sic in iuris naturæ doctrina, tanta logomachiarum copia, ut operæ pretium esse videatur, eandem peculiari commentatione excutere. Nemo, quantum equidem scio, logomachias in iuris naturæ disciplina hucusque ostendit, quare eo magis optandum esset, ut lucem adspiceret disquisitio, quam de hoc argumento celeberrimus MICH. HENR. GRIBNERVS, in præfatione ad ultimam editionem *institutionum in iurisprudentia naturalis* promisit, cum de solida doctaque materiæ huius elaboratione, præclara viri illius, in hoc quoque studiorum genere, eruditio nos dubitare non permittat. Generatim de logomachiis egit SAMVEL VVERENFELSIUS, Theologus Basileensis eruditissimus, qui dissertationum volumina duo edidit, in quorum priori, *de logomachiis eruditivum*, erudite differit. Detexit enim perquam solide vitii huius reipublicæ litterariæ adeo noxii naturam, causas, signa, remedia, & specimina quadam logomachiarum in philosophia & theologia exhibuit. Logomachias in iure excussit Iureconsultus celeberrimus, AVGVSTINVS LEYSERVS, in dissertatione sua inaugurali, Wittebergæ sub præsidio IOANNIS HENRICI BERGERI habita, quam copiose laudare supersedeo, cum doctorum omnium approbationem iam dudum promeruerit. Præter hos, nemo de pernicioso hoc eruditorum vitio, vel generatim, vel speciatim, ex instituto scripsit, nisi forte huc referendus sit HENRICVS ALTINGIVS, qui in *Theologia sua Elenctica* logomachias a reliquis controuersis separare studuit, sed rem tantum perfunctorie tractavit.

tractauit. Legi interea queque merentur, quæ BAILLET
tom. 1. *jugemens des ſçauans*, in capite de *vitiis criticorum* etiam hæc
de re commentatur.

§. III.

Inter causas logomachiarum, quibus iuris naturæ disciplina laborat, primo loco referenda est confusa, quam multi de principiis moralitatis sibi formant, idea. Cum enim ius naturæ sit pars philosophiæ moralis ex principiis iusti deducta, & nulla moralitas sit absoluta, vt maxima Peripateticorum pars frustra affirmat, sed semper respiciat vel normam iusti, vel honesti, vel decori, vel utilitatis strictius sic dictæ, eum infinitarum litium occasionem præbere patet, qui principia ista non recte distinguit. Inde fit, vt, quæ honestas vult, vel decorum suadet, ad principia iusti referantur, inde oritur lis, vtrum aliquid sit licitum vel illicitum, vel contra ius naturæ, vel minus, cum vterque litigantium in re quam sapissime conueniat, in verbis vero dissensus sit, quia alter aliam de iure naturæ concepit ideam, & plura ad illud retulit, quam alter, qui ipsi contradicit, adeo, vt tota controuersia amice componi posset, si modo de significatione vocis iuris naturæ conuentum esset. Inanes illas lites, quas principiorum moralitatis confusio in hac disciplina peperit, euitare difficillimum foret, nisi vir illustris, CHRISTIANVS THOMASIVS, qui principia iusti a principiis honesti & decori primus quam accuratissime separauit, malo huic medicinam feliciter fecisset. Ab aliis iuris naturæ scriptoribus, qui ante illum scriptis inclaruerunt, nondum sollicitè satis principia hæc sunt distincta, ne ipso quidem GROTIQ & PVENDORFIO exceptis. Vnum nominasse sufficiat, IOANNEM GRÖNINGIVM, qui in *Bibliotheca Iuris Gentium Europæ*, theologiam naturalem, ethicam & politicam cum iuris naturæ doctrina confudit. Promittit enim tum in libri ipsius titulo, tum in singulorum capitum inscriptione, se de cuiuscunque gentis iure vniuersali esse acturum, cum tamen placita de deo æque ac bonis moribus simul admisceat. In eundem errorem, ex principiorum moralitatis

4

confusione ostum, inciderunt ZENTGRAVIVS, A RYSEL, GVILIELMVS GROTIVS, & ex recentioribus, GEORG. BEYERVS, GRIBNERVS, BARBEYRAC, PROELEVVS, & plures alii.

§. III.

Non minus quoque (2) prava contradicendi libido multas inanes de verbis disceptationes ad iuris naturæ disciplinam adiecit. Eo enim multi progrediuntur stultitiæ, ut gloriæ sibi esse ducant, si quid in eruditorum scriptis inueniant, quod oppugnent. Ita quippe hominibus quam optime persuaderi possunt, se plus sapere, quam illos, quibus contradicunt. Hinc, cum consentientibus æque ac dissentientibus disputant, ubi repugnantiam non inveniunt, aliquam fingunt, raro de rebus, sæpissime de verbis litigant, contenti, quod repererint altercandi materiam. Eiusmodi farinæ homines, si in ius naturæ incidunt, logomachias infinitas committunt, in nulla re promtiores, quam in iudicando de rerum iustitia & iniustitia. Has lites ad tribunal suum vocant, & dictatoria auctoritate dirimere volunt, arbitantes, inde singularis prudentiæ laudem sibi enasci, si, contra celebrium quorundam virorum placita, quid iustum, quid iniustum sit, determinare possint. Non mirum vero est, illos ad ridiculas logomachias dilabi, cum, ad res decidendas, interdum nec ingenii, nec iudicii satis ipsis suppetat.

§. V.

Huc accedunt (3) opiniones in infantia semel præconceptæ, quibus nonnulli tam firmiter inhaerere solent, ut contrarium statuerent, vix ac ne vix quidem animum induci patiantur. Quæcunque enim actiones a parentibus vel præceptoribus tamquam iustæ vel iniustæ illis sunt propositæ, ab iisdem, sine ulteriori rei consideratione, ad iuris naturæ ambitum referuntur. Sic multi Atheismum, ingratum animum, denegationem officiorum humanitatis iure naturæ prohibitam esse volunt, quia vitiorum horum turpitudine ipsis in infantia est inculcata, non considerantes, sanæ rationis tumen, non ius naturæ actio-

actiones istas condemnare. Hinc etiam accidit, ut, quem in tenera aetate sensum termino cuidam semel alligarunt, semper retineant, & si forsan alius eundem admittere nolit, rem ipsam illis negasse videatur. Oritur inde contradictio, disputatur acerbè in utramque partem, nemo vult inferior discedere, parturiunt montes, prorumpit ridiculus mus, lis est de termino.

§. VI.

Largus quoque (4) logomachiarum in iuris naturæ disciplina fons est, perniciosus ille nouandi pruritus, quo plurimi abrepti antiqua fastidiose reiciunt, recentia manibus pedibusque insectantur, putantes, nihil esse verum, nisi sit nouum, veteribusque incognitum. Stolidum hoc nouitatis studium multas inanes de verbis disceptationes in iuris naturæ disciplina excitauit. Cum enim illa, recentiori demum aetate, a viris immortalis laude dignis, HVGONE GROTIIO, SAMVELE DE PVFENDORF & CHRISTIANO THOMASIO instaurata & in lucem rursus protracta sit; quiuis fere ad eam augendam vel emendam aliquid conferre cupit. Noua hinc excogitat augmenta, quæ, si considerentur accuratius, non in rebus, sed verbis consistunt, aliis tamen assensum denegantibus eadem obtrudere conatur. Inde tot controuersia circa vnam sententiam oriuntur, quæ facile tolli possent, si, remotis verborum inuolucris, res, prout in se est, spectaretur. Ita enim deprehenderentur illi sæpe vnum idemque sentire, qui in verbis plane contrarii esse videntur.

§. VII.

Interdum (5) ob priuatam aliquam vtilitatem, rei alicui, quæ approbationem alias non inueniret, specioso quodam iuris vel iustitiæ nomine color inducitur, ut alia appareat in oculis hominum, ac re vera est. Inprimis in summorum regum, principumque negotiis obseruare licet, non deesse adultores, qui rem iniustam nomine innoxium quid inuolente, insignire soleant, ne domini eorundem iniuste egisse videantur. Eum in finem, iuris naturæ notionem, latius quam par est, extendunt,

tot officia sub ea comprehendunt, tot obligationes ad ius nature referunt, ut modo ostendant, populum, quem princeps illorum bello persequitur, ius gentium violasse & ad reddendam satisfactionem legitime cogi posse. Facili sane negotio, si opus esset, ostendere possemus, doctissimos quoque viros, ne de gloria regis sui aliquid diminueretur, facta eius, siue licita fuerint siue illicita, speciosis colorasse verbis, & sic contra dissentientes, non de re ipsa, sed vocabulo ipsi imposito decertasse.

§. VIII.

Tandem (6) ex præpostero amoris vel odii adfectu, multi scriptores innumeras in ius nature logomachias inuenerunt. Sunt, qui auctoris illius, quem odio prosequuntur, sententias, vel veræ illæ sint vel falsæ, semper refutare student, & quando argumentorum ponderibus fieri hoc non potest, tot nomina, verba, vocabula, distinctiones, superaddunt, immiscet, obtrudunt, ut id sensisse videatur incauto lectori, quod ipsi imputant. Illi contra, quando e re sua esse vident, auctorem quendam in auctoritate constitutum secum sentire, tot otiosas distinctiones fingunt, tot ridiculas limitationes excogitant, tot absurdas verborum detorsiones inueniunt, ut eundem tandem in partes suas pertrahant: indeque eam sæpe auctori adfingunt sententiam, quæ ne in mentem quidem ipsi umquam venit. Sic Scholastici olim nullam fouerunt opinionem, quam non Aristoteli, vel inuito etiam, obtruserunt, sic plurimi commentatores Grotiani, opiniones, quibus imbuti erant, ex ipsius Grotii verbis demonstrare voluerunt, quæ tamen sæpe alium & toto cælo diuersum sensum admittunt. Cui denique in historia iuris nature vel mediocriter versato, ignotum facile esse potest, quot inuidiosis nominibus viri summi, SAMVELIS de PVFENDORF sententiæ fuerint pressæ, quæ absurdæ & iniquæ consequentiæ inde deductæ, & quot iniustis imputationibus vir ille æterni nominis fuerit oneratus, quæ omnia copiose enarrare instituti ratio non permittit. Quid vero agunt homines, adfectibus suis cæco impetu indulgentes, nisi ut innumeris logomachiis ansam præbeant, quas facile euitare possent, si animo

mo tranquillo, remotis partium studiis, auctoris sententiam expenderent, proponerentque.

§. VIII.

Ex his fontibus tot inanes de verbis disceptationes in iuris naturæ disciplina sunt exortæ, vt ad eas euitandas, accurata separatiõ principiorum iusti a principiis honesti & decori omnino sit necessaria. Antiquissimis temporibus omnis moralitatis doctrina sub fabularum inuolucristam confuse hominibus est tradita, vt quid iuris perfecti, quid imperfecti sit, parum cognosci potuerit, quemadmodum ex summe reuerendi D. BVD-DEI dissertatione: *Φιλόσοφος Φιλόμυθος*, quæ reperitur in eius *Analectis Historia Philosophica*, abunde constat. Cum vero in Aegypto litterarum et inprimis philosophiæ studia efflorescere cœpissent, philosophi, vt eo maiorem vulgi admirationem sibi acquirerent, sub variis characteribus dogmata sua proposuerunt. Sic doctrinam apud illos repræsentabat cœlum rorem fundens, leo vigilantia & prudentia erat index: sic nota est tabula illa Isiaca aenea figuris ornata, in qua explicanda defudarunt eruditi, aliis phycicum, aliis chymicum, aliis historicum, aliis moralem sensum ipsi tribuentibus. Conferatur LAVRENTIVS PIGNORIVS, qui in eam commentarium scripsit, & HERMANNVS WITSIVS, in *Aegyptiacis*, vbi plura de hieroglyphica Aegyptiorum docendi methodo reperiri possunt. Postquam autem Pythagoras in peregrinationibus suis ad Aegyptios delatus, atque ad sacra illorum admissus erat, occultus ille docendi modus adeo ipsi placuit, vt verborum inuolucrist dogmata, quæ sibi & suis discipulis referuare voluit, obtegeret. Nota sunt eius symbola a IAMBLICHO memoriae prodita, quorum explicationem dedit LILIVS GYRALDVVS, in libro peculiari, quem *interpretationem Symbolorum Pythagoricorum* inscripsit, MAGNVS DANIEL OMEIS, in *Ethica Pythagorica*, & illustrissimus comes FRANCISCVS BERNIVS, in *arcanis moralibus*, quæ PAVLVS pater quondam omnium vñibus exposuit. Vt quædam tantum proferam, summam maiestatem inuolabilem semper habendam esse, hoc symbolo indicare

care voluit Pythagoras: coronam ne tange, & quando dixit: lancem ne transgredere, discipulos docuit iustitiam accurate obseruandam esse. Plura videri possunt apud auctores citatos. Postest quoque de doctrina Pythagoræ euolui IO. GRÜNIN-GIUS, lib. I. cap. IIII. & qui eam ex instituto pertractandam sibi sumsit, IOANNES SCHEFFERS, in libro, *de natura, & compositione philosophia Italica*. Cum igitur præcepta doctrinæ de iusto, quæ aliquid momenti habere videbantur, nemini fere nota essent, præter illos, qui in intimiorem disciplinam a Pythagora admittebantur, atque ex ore magistri toti pendebant, nullæ fere controuersiæ in moralibus a Pythagoricis sunt excitatæ.

§. X.

Quod ad philosophos attinet Stoicæ sectæ addictos, illi, in explicandis hominum erga alios officiis, multum operæ, studique posuerunt. Dogmata vero illorum accuratius examinata ex pessimo principio deduci facileprehenduntur. Omnes homines vnius animæ, essentiæ scilicet diuinæ, quæ per totum orbem se extenderet, participes esse affirmabant, atque inde concludebant, iustum esse, vt tanquam membra vniuersi se inuicem amarent & mutuis officiis prosequerentur. Magnam præterea logomachiarum copiam in totam philosophiam inuenerunt Stoici, testante, ex veteribus, CICERONE, lib. IIII. *de finibus*, & ex recentioribus IVSTO LIPSIO, strenuo illo sectæ huius propugnatore, in *Manuductione ad philosophiam Stoicam*, lib. III. Ex multis paucas quasdam, exempli gratia, in medium proferam. Ridiculam logomachiam committunt philosophi isti, quando contra Peripateticorum turbam affirmant, solam virtutem esse bonum quid, non vero alias corporis animique doctes, quas tamen commoda & producta appellant: de verbis litigant, cum peccata omnia puniendae esse volunt, & ea, quæ ex ignorantia vel errore committuntur, peccata esse negant. In eo enim cardo rei versatur, vtrum talia peccata poenis afficienda sint, vel minus: aerem feriunt, quando sapientem suum non quidem veniam dare, interdum vero parcere contendunt. Taceo logomachias de adfectibus, vtrum sint boni vel mali, vtrum

utrum sint tollendi vel mitigandi, quæ Stoicis cum Peripateticis
 intercesserunt, quia illæ a proposito meo alienæ esse videntur.
 Quid de tota philosophia morali Stoicorum sentiendum sit, erudite ostendit
 BVDDVS in dissertationibus quatuor, *de Stoicorum erroribus in philosophia morali*, quæ inueniuntur in
 eiusdem *Analectis Historiæ Philosophicæ*. Euolui quoque potest
 GRONINGIVS, in *Bibliotheca iuris gentium Europææ, Lib. I. c. 8.*

§. XI.

Ultimo denique loco notabimus Scholasticos, qui iuris
 naturæ disciplinam scriptis suis illustrare, vel potius obscurare
 sunt aggressi. Sunt inter illos quidam Moralistarum nomine
 clari, qui doctrinam de iustitia & iure vastis quidem, sed in-
 utili labore congestis commentariis posteritati reliquerunt. Ple-
 raque illorum auctorum nomina enarrat GRONINGIVS,
Lib. 3. cap. 2. §. 8. qui simul indicat, quod nulla certa fundamen-
 ta dogmatibus suis substernant, ex propriis principiis argumen-
 ta non deducant, sed spinoso & fastidito dicendi genere friuo-
 las quæstiones moueant, auctoritate magis canonum & decre-
 torum quam rationibus certantes. Multis sane ineptiis, triciis,
 & inanibus verborum pugnis doctrinam de iusto pessime in-
 tricabant Scholastici: confundebant ea, quæ maxime a se in-
 uicem separanda sunt, principia honesti, iusti, & decori, &
 dogmatum iuris naturæ veritatem, vel ex iure ciuili, vel ca-
 nonico, vel ex testimoniis patrum, vel ex ipsa reuelatione o-
 stendere allaborabant. Moralem philosophiam, æque ac Me-
 taphysicam, nimis generalibus inuoluebant vocibus, limitatio-
 nibus variis, & abstractionibus nullius vsus obscurabant. Et,
 quoniam inanes cerebri sui fictiones, neglecta humanæ naturæ
 consideratione, pro fundamento in philosophia ponebant, in
 varias discedebant sectas, de nudis vocibus inter se disputantes.
 Inde orti sunt Nominales, Reales, Thomistæ, Scotistæ, Sum-
 mistæ, Quodlibetarii, qui, cum de verborum significationibus
 inter se disceptarent, magno conatu magnas agebant nugas.
 Cum legibus naturæ coniungebant nouas agendi normas, quas
 ipsi finxerant: earundemque beneficio turpissimis interdum

B

scle-

sceleribus virtutis colorem inducebant, quemadmodum tum ex libro, qui inscribitur: *Essais de Morale des Iesuites*, tum ex scriptis Scholasticorum, qui casus conscientiae decidunt, multis exemplis probari potest. Huc accedit, quod peruerso quodam altercandi pruritu abrepti, gloriosum esse putauerint de vnaquavis re dubia mouere. Quem in finem subtilissimas excogitarunt distinctiones, quarum ope se facile extricare possent, si a dissentientibus captos se esse intelligerent. Hinc aliter fieri non potuit, quam vt illorum scripta, in quibus doctrinam de iusto attigerunt, variis implerentur logomachis, quas copiose enumerare instituti ratio non permittit. Non possum tamen quin mentionem faciam celebris illius controuersiae, tanta animorum contentione inter Scholasticos agitatae: Vtrum ius naturae competat bestiis, vel hominibus solis, quae, si accuratius examinetur, ad logomachiam recidit. Illi enim, qui ius naturae quemuis instinctum natura inditum esse affirmabant, illud bestiis quoque competere concedebant, qui vero ius naturae pro voluntate dei ex lumine rationis cognita accipiebant, bestias, ab eo plane excludebant. Eiusdem logomachiae scholasticos accusauit celeberrimus LEYSERVS in dissertatione supra laudata §. 74.

CAPVT. II.

DE LOGOMACHIS IN IVRE
NATURAE STRICTE SIC
DICTO.

S V M M A R I A.

§. I. Ordinem dicendorum exponit. §. II. Exhibet logomachias de eo, quod contra vel secundum ius naturae esse dicitur, & de primo eiusdem principio. §. III. Explicat logomachias de voce naturae. §. IIII. De iusto & iniusto. §. V. De licito & permissio. §. VI. De statu naturali. §. VII. De aequalitate naturali. §. VIII. De communiione primaria. §. VIII. De iure belli & defensionis. §. X. De fama simpliciter.

§. I.

§. I.

Vt ordo constet, quem per integram tractationem nostram seruaturi sumus, logomachia in iure naturae occurrentes ad quatuor capita a nobis reuocabuntur. In primo agemus de logomachiis, quae in iure naturae stricte ita dictae vel absoluta reperiuntur, quod ita vocatur, quia omni statui, conditioni, vitaeque generi est accommodatum: in secundo eas exhibebimus, quibus ius publicum vniuersale, seu ius naturae ad respublicas applicatum, laborat: tertium caput inanes de verbis disceptationes, quibus ius gentium siue ius naturae, quatenus inter liberas gentes valet, implicatum est, enarrabit: quartum denique logomachias, quae iuri priuato vniuersali immixtae sunt, excutiet, disiicietque. Ita enim totius doctrinae, de iusto ambitum, quantum equidem fieri potest, facilius nos emensuros, & nihil, quod momenti alicuius sit, intactum relicturos esse speramus. Alias vero hinc inde in latissimo disciplinae huius campo vagaremur, incerti, quo loco & qua methodo vnaquaeque res quam commodissime tractari possit. Fundatus est iste, quem proposuimus, ordo in diuersa applicatione iuris naturae & quatuor eiusdem partibus exinde resultantibus, quas diuersis scriptis multi eruditorum exhibuerunt. Sic ius naturae stricte ita dictum a plurimis scriptoribus traditum est, inter quos EPHRAIMVM GERHARDVM nominasse sufficiat: ius publicum vniuersale explicatum est ab VLTRICO HVBERO, IOANNE NICOLAO HERTIO, IVSTO HENNINGO BÖHMERO: ius gentium a multis scriptoribus aliis: ius priuatum vniuersale a beato parente meo, IOANNE EISENHARTO. Omnes vero partes in compendium redegit, vir & ingenii & prudentiae laude insignis, MICHAEL HENRICVS GRIBNERVS, & haud ita pridem publici iuris fecit.

§. II.

Quod igitur ad ius naturae stricte ita dictum attinet, circa ipsam illam vocem tot exortae sunt inanes disceptationes, vt illas

euitare omnes difficillimum esse videatur. Vocis enim ambiguitas effecit, vt alter in hoc, alter in alio significato eam sumendo, doctrinæ huius limites modo coarctauerit, modo extenderit. Sic multi ius naturæ accipiunt pro complexu legum natura notarum, vt GROTIUS, a) PVFENDORF, b) GRIBNER, c) BVDDEVS. d) Alii contra ad principia iusti siue obligationis perfectæ vel externæ illud, in strictiori significatione sumtum, restringunt, vt CHRISTIANVS THOMASIVS, e) &, qui eum sequuntur, quam plurimi. Longè aliter de iure naturæ senserunt veteres, qui, auctore IOANNE IOACHIMO ZENTGRAVIO f), sub eius nomine ius gentium passim intellexerunt. Hoc vero apud eos significauit vel mores receptos & consuetudines, vel ius ciuile plurium populorum simul, id quod citatus auctor, testimonio ex Liuiio, Cicerone, Iustino, Herodoto, Augustino, Vasquio adductis, breuiter quidem, sed concinne demonstrat. Et, si dicendum quod res est, veteres fere omnes ius naturæ, vel vsui & consuetudini, vel consensui gentium, si non omnium, politiorum saltem superstruxerunt, quemadmodum illud de Aristotele & Cicerone PVFENDORFIVS g) euidenter demonstrat, simulque errorem istum erudite profligat. Latius adhuc iuris naturæ pomœria extenderunt iurisconsulti Romani prisca, qui illud definiuerunt ius, quod natura omnia animantia docuit h). Imperatorem ipsum IVSTINIANVM, & iureconsultum cetera doctum VLPIANVM, hanc sententiam fouisse, neminem facile prætere arbitror. Nec defuerunt recentiori ætate, qui sententiam istam recoquerent & calculo suo approbarent, siquidem non CVLPISIUS tantum in *Collegio Grotiano* tradit, bestias iure naturæ regi, sed GVILIELMVS etiam GROTIUS illud omni enti competere affirmat, & HENRICVS BODINVS ius naturæ animalibus ratione destitutis tribuendum esse

- a) de iure belli & pacis lib. 1. c. 1. §. 10. b) de officio hominis & ciuis P. 1. c. 3. §. 12. c) de principiis iurispr. nat. proleg. c. 3. §. 1. d) de natura & indole iurispr. natur. cap. 1. §. 1. e) Fundam. iuris naturæ & gentium l. 1. cap. 5. §. 58. f) de origine, veritate & obligatione iuris gentium, in præm. g) de iure nat. & gent. lib. 2. c. 3. §. 7. seqq. h) Pufend. l. c. §. 2. & 3.

esse, ex natura homine deductis argumentis probari posse contendit i). Quandoquidem, igitur tam variaz significationes voci iuris naturæ ab auctoribus sunt subiectæ; factum est, vt tot diuersa principia disciplinæ isti sint tributa. Etenim, cum vnusquisque ideam, quam de iure naturæ formauerat, conuenienti fundamento superstruere tentaret; de vero & vnico eiusdem principio multæ exortæ sunt inanes disceptationes, in quas auctores inciderunt, quia cum iuris naturæ vocabulo diuersas coniungebant notiones, quas sub vno quodam principio comprehendere studebant. Alii ius naturæ aliquod christianum, & orthodoxum fixerunt, atque inde, in formando eiusdem principio ad statum integritatis, decalogum, præcepta Noachica, vel legem & euangelium recurrebant. Alii ius aliquod naturale, ex omnibus moralitatis principiis conflatum, conceperunt, & principium eius vel dictamen rectæ rationis, vel voluntatem dei, eiusdemque sanctitatem & iustitiam constituebant. Alii ad disciplinam istam retulerunt regulas, quæ quantum homo homini debet commonstrant, nulla ratione habita discriminis inter virtutis, decori & iustitiæ normam, illi proinde principium iuris naturæ in socialitate & mutua beneuolentia quæsiuerunt. Alii denique, obligationem respexerunt, quam deus homini imposuit secundum moralitatis regulas viuendi, atque ad amorem & cultum dei rationalem, legem eiusdem æternam & instinctum naturæ in ponendo principio doctrinæ de iusto prouocabant. Inde quoque lites, quid sit contra vel secundum ius naturæ, si inspiciantur accuratius, maximam partem ad logomachias spectant. Prout enim aliquis ideam de disciplina ista sibi formauit, id omne, quod cum illa conuenire videbatur, ad ius naturæ retulit. Sic exempli causa, alter ad colendum deum iurisprudenciam vniuersalem nos obligare, & eandem, polygamiam & polyandriam fugiendam esse, imperare affirmat: alter iure naturæ ad hæc nos obstringi negat. Oritur controuersia, quæ summa religionis nostræ, fideique capita attingere videtur, disputatur in vtramque partem scriptis iniuriarum sæpe & conuictorum plenis, iniuri-

i) Gsbn. l. c. f. 8. n. 2. 3. 4.

tur hæreseos nota, obiicitur Atheismi crimini, vel saltem naturalismi, si altera pars mitius procedat. Quando vero remouemus verborum inuolucra, licet de nuda voce esse, facile videbimus, dum alter sub iuris naturæ vocabulo complexum omnium legum natura notarum, alter id, quod pacis externæ inter homines conseruandæ necessitas, a deo vniciuique impositæ postulat, forte intelligit. In re ipsa amica est conspiratio, siquidem nemo temere inficias ibit, lumen rationis ad cultum diuinum obligatos nos esse agnoscere, & adductorum delictorum fæditatem quam maxime detestari, intermissionem vero diuini cultus, & criminum horum perpetrationem pacem externam nullo modo turbare posse. Ex hoc adducto exemplo de aliis iuris naturæ controuersiis, quando quid contra, quid secundum illud sit, disputatur, iudicari facile potest. Plura officia ad illud referet, qui ex statu integritatis ius naturale deducit, pauciora, qui illud sumit pro legibus diuinis natura notis, paucissima, qui ad pacis externæ conseruationem eiusdem officia restringit.

§. III.

Mirum forte videri possit, vnde factum sit, vt tot diuersæ eruditorum, de eo, quid sit ius naturæ, prostent sententiæ, & de vero eius & vnico principio tot vanæ disputationes sint exortæ. Admodum vero probabile est, vocis naturæ ambiguitatem, inter alias causas, ansam præbuisse multis eruditis, cerebri sui fictiones iuris naturalis nomine appellandi. Diuersas vocis naturæ acceptiones CICERO & ARISTOTELES enarrant, ille quidem in libro secundo, *de natura deorum*, hic in *libris metaphysicorum*, vbi in peculiari capite de vocabulo *Φύσις* disputat. Nos quasdam ex communioribus significationibus eligemus, quas probationis loco hic adducamus. Sumitur vox naturæ pro natura naturante, siue deo, atque ita in Stoicorum scriptis passim occurrit: accipitur quoque pro principio motus, pro ordine & lege huius vniuersi semel a deo constituta, vel pro vniuerso ipso: interdum denotat aggregationem omnium potentiarum in corpore aliquo, nonnunquam rei quidditatem, sæpius adfectus hominis natura infitos, vel naturalem istam operationem,

nem; quæ a deo in mentibus nostris producitur. Plures significationes addere superuacaneum esse arbitror; cum, qui accuratorem rerum huius cognitionem desiderat, adire possit R. O. BERTHEBOYLE, librum de ipsa natura, seu liber. in recentem naturæ notionem adquisitionem a), ubi materia hæc uberius est pertractata. Adeo obscura, adeo ambiguus est vocis naturæ idea; quid mirum, illam tot logomachis occasionem præbuisse. Sic dubiarum iuris natura auctor suo comprobauit exemplo, quod ex tot diuersis de vocabuli naturæ significato opinionibus varia dubia facili negotio deriuari possint. Multi certe ius naturæ cum scholasticis in naturali instinctu; vel cum BODINO, in naturæ ordine, vel cum veteribus iuriconsultis in eo, quod natura omnia animantia docuit, non quaesierunt, si vocis naturæ genuinus sensus clare satis illis cognitus fuisset atque perspectus.

§. III.

Inter controuersias inanes, quibus iuris naturæ disciplina laborat, lites de eo, quid iustum vel iniustum sit, maximam partem referendæ esse videntur. Qui enim principia iusti, honesti; & decori non sollicite satis distinguunt, facile in eum incidunt errorem, ut iustum reputent, quod ad honestatis aut decori regulas re vera spectat. Hinc vnusquisque scriptor, prout iuris naturæ limites vel coarctauit vel extendit, vocabulum iusti vel in latiori vel in strictiori significato sumsit. Non hic multus ero in examinandis veterum de iusto & iniusto diuersis sententiis; cum labor iste a proposito meo abhorreere videatur. Euoluat, qui opiniones illas nosse cupit GRÖNINGII Bibliothecæ iuris gentium Europææ, ubi auctor plerorumque populorum de iusto naturali placita, data opera, examinanda sibi sumsit, licet plurima, quæ ad iustum naturale minime pertinent, simul admiscuerit. Iustum verò est in iuris naturæ foro, quod pacis externæ conseruandæ necessitas postulat, & quod omisso alterius iuri, a deo ipsi concesso, aliquid detrahitur, eique bellum in statu naturali suscipiendi legitima causa suppeditatur. Iustum igitur est neminem ladere, pacta seruare, ablatum re-

a) pag. 27. seqq.

stitueret, quia, eo neglecto, pax externa turbatur & status belli oritur. Alter enim vi cogere potest alterum, ut ipsi concedat iura ista, quæ ad secure vivendum unicuique mortalium deus ipse attribuit. Exsulat igitur ex iuris naturæ foro iustitia personarum, illud quippe præcipit, ut homo iusta faciat, nec curat, utrum iuste vel iniuste agat, quod ethicæ discutiendum relinquit: exsulat id, quod imperfecte iustum communi loquendi usu appellari solet, & quæ isti innixa est, iustitia vniuersalis, particularis, commutatiua & distributiua. Nam ius omne necessario perfectum esse debet, & ius imperfectum, si rem accuratius consideremus, spectat ad id, quod ex honesti aut decori principiis ab altero nulla vi, sed precario postulare possumus. Quæ cum ita sint, cauendum nobis est, ne vocabulum iusti nimis arcte constringamus cum Thoma Hobbesio, qui iustum dixit esse, quod pacto promissimus, neque cum aliis iuris naturæ scriptoribus idem nimis extendamus: media incedendum est via, & actiones diuersæ naturæ ad diuersa principia sunt referendæ, & ne verbis pugnemus, diuersis nominibus appellandæ. Qui igitur, nullo habito respectu relationis ad tranquillitatem externam, actiones eas, quas recta ratio præ aliis, nobis inculcat, verbi gratia, deum supra omnia amandum, parentes senio confectos esse alendos, iustas appellant, logomachiz merito postulari possunt. Agnoscere enim necessario debent, actus hos esse alius indolis, quam illi sunt, qui pacem externam respiciunt, & proprie iusti dicuntur, nihilominus tamen, hos quoque iustos appellandos esse, perperam contendunt. Atque hac in re quamplurimi scriptores hallucinandi occasionem præbent, dum, in explicatione iuris naturæ, officia, ad quæ præstanda vis alterius nos cogere potest, cum iis commiscent, quæ, si omittantur, non tam aliis quam nobismet ipsis maxima sit iniuria, & quæ ex honestatis regulis vnice dependent. Huc spectant officia erga deum, & nos ipsos, quæ, cum vi externa a nobis exigi nequeant, nec iusta appellari, nec ad forum iuris naturæ trahi villo modo possunt. Illud enim officia tantummodo comprehendit, quibuscum externa obligatio est coniuncta, & quæ, sine alterius læsione, omitti nequeunt.

§. V.

Cum igitur actiones, quæ ex naturali æqualitate iuris & obligationis inter hominēs dependent, iuris naturæ obiectum constituant, illud omnes actus, qui in externam tranquillitatem non influunt, silentio præterire facile intelligitur. Illi ad duo potissimum genera commode referri possunt, quidam nec externæ nec internæ hominum tranquillitati aduersantur, quales sunt, scientiam aliquam addiscere, certam vitæ conditionem eligere: quidam externam pacem non lædunt, internam quam maxime turbant, verbi gratia, inuidia, superbia, impietas. Hos actus omnes ius naturæ ex ambitu suo excludit, facit de iis, nec, vtrum faciendi vel omittendi sint, determinat. Inde vero perperam concluderetur, ius naturæ actiones illas approbare, quas expresse non prohibet. Magistratus in ciuitate ebriosis & lusui deditis hominibus pœnas infligere non solet, quis autem inde colligeret, magistratui caros esse ciues eiusmodi generis vitii deditos. Ita quoque ius naturæ, quod ex principiis iusti vnice deducendum est, multa honesti & decori regulis aduersa permittere, non approbare concipitur. Non possum igitur, quin logomachix accusem illorum nimiam subtilitatem, qui actiones quasdam secundum doctrinam hanc licitas quidem & indifferentes, non tamen permissas esse volunt, vel vtramque tum liciti tum permissionis vocem, de variis hominum actibus plane non admittunt. Nescio, quæ præconceptæ opinioniones illorum animos occuparunt, qui atheismum, incestum, concubinatum, polyandriam, horrenda fane & honestati, aliisque iuribus quam maxime aduersa scelera iure naturæ permixta & licita esse dicere nolunt. Facile illis largior, lumen naturæ tanta crimina omnibus modis fugienda, damnanda, detestanda, execranda esse agnoscere, dummodo concedant, id quod rei euidencia postulat, illa externæ hominum tranquillitati nullum damnum directe inferre. Cur igitur dicendum non esset, permitti hæc omnia a disciplina illa, quæ externam pacem pro fine habet, interdici ab ista, quæ internam respicit. In re ipsa est consensus, siquidem finis & obiectorum diuersitas

C

tas

tas diuerſas diſciplinæ conſtituat neceſſe eſt, & vox permittere non ſignificat, rem aliquam calculo ſuo approbare, ſed potius eam in medio relinquere, & num fugienda vel committenda ſit non determinare. Conferri hic meretur erudita oratio IOANNIS BARBEYRACI: *Discours ſur la permiaſion des loix*, in qua celeberrimus auctor oſtendit, non omnia iuſta & honeſta eſſe, quæ leges ciuiles ſilentio inuoluunt.

§. VI.

Non minorem logomachiarum copiam ſtatus naturalis notio in ius naturæ introduxit, quam lites de eo, quid permiſſum, quid licitum ſecundum doctrinam iſtam vocari poſſit. Tres potiſſimum proſtant diuerſæ, de ſtatu naturali, eruditorum opiniones; PUFENDORFII a) ſcilicet, HOBBSII b) & VALENTINI ALBERTI. c) PUFENDORFIVS eum hoc modo deſcribit, quod ſit ſtatus ille, in quo ante introductas ciuitates, homines vixerunt, nullius dominio ſubiectioni, neque inter ſe vel beneficio vel iniuria cogniti. THOMAS HOBBSIVS, eum eſſe ſtatum belli omnium aduerſus omnes affirmat. ALBERTI hominem in ſtatu naturali vt integrum, & ad imaginem dei creatum, conſiderat. Diuerſæ hæc deſcriptiones quam plurimis controuerſiis anſam præbuerunt, quæ tamen in logomachiarum numerum maxima ex parte referri merentur, dum ſinguli auctores eas voci ſtatus naturalis addiderunt ideas, quæ cum variis & diuerſis affectionibus fuerunt coniunctæ. Alii Pufendorſii ſtatum naturalem, tanquam ens rationis, plane reiecerunt, dicentes, numquam ſine dominio fuiſſe homines, vtpote paternæ iuriſdictioni ſtatim à prima natiuitate ſubiectioni: alii, Hobbeſianum, vt humanæ naturæ contrarium, damnarunt: alii Valentini Alberti placita tanquam ex alieno foro petita, reſutanda ſibi ſuſceperunt. Fuerunt porro, qui ſupradictas ſtatus naturalis deſcriptiones in vniuerſum abſolute reiiciendas eſſe arbitrati ſunt, & quis poſſet

a) Lib. 2. de officio hominis & ciuis c. 1. § 5. & lib. 2. De iure naturæ & gent. c. 2.

b) Pufendorſ. l. c. vbi ipſius Hobbeſii verba adducit. c) In compendio iuris naturæ orthodoxæ theologia conformato P. 1. c. 1. § 21. & 31.

set omnes istas enumerare lites, quæ de hoc argumento inter eruditos sunt agitatæ? Verum enim vero vnusquisque illorum, qui statum naturalem descripserunt, vocem hanc alio sensu adhibuit. Pufendorfius ipse fatetur, se finxisse tantum statum illum, in quo vniuersum genus humanum simul vixerit. Neque hoc vitio verti poterit viro summo, cum fingere non sit falsum aliquid pro vero venditare, sed falsum tantummodo supponere, rei alicuius illustrandæ causa. Quare non video quomodo excusari possint, qui, ex hoc fundamento, Pufendorffii hypothesin euertere conati sunt. Atque, vt clarius constet, quæ immortalis memoriæ viri hac de re fuerit sententia, obseruandum est, illum non intelligere perfectissimam hominis conditionem, quam natura intendit, sed statum, in quem ipsa natiuitas homines constituit, antequam alterius dominio se subicerent. Status itaque naturalis, secundum Pufendorfium, licet numquam extiterit inter homines omnes, extitit tamen inter quosdam, & adhuc existit inter liberas gentes, & interdum quoque inter priuatos. Quod ad Hobbesii sententiam attinet, illa quidem non penitus excusari potest, fuerunt tamen, qui in ea refutanda, logomachias commiserunt quam plurimas. Maxime iniurius illis videbatur Hobbesius in vniuersum humanum genus, affirmando, illud in statu belli omnium aduersus omnes vel vniquam vixisse, vel adhuc interdum viuere posse. Quapropter contra istam hypothesin tot insurrexerunt eruditi, qui eam variis argumentis destruere allaborarunt. Ast vero sciendum est, Hobbesium ista ætate vixisse, qua Anglia, patria eius, intestinis motibus, & ciuilibus bellis misere turbabatur, atque in formando statu naturali ad gentem illam, nil nisi odium, inimicitiam, & bella eo tempore spirantem maxime respexisse. Ipse sane fatetur in *Leuiathane, cap. 13. tempus numquam fuisse, quo vnusquisque vnimenuisque hostis esset*, & alii Hobbesium excusantes iam dudum obseruarunt, illum, ad metum incutiendum rebellibus Anglis librum suum conscripsisse. Quod si igitur consideres gentem effrenatam & rebellem, imperii omnis impatientem, cui nihil tam sanctum est atque integrum, quod non aliquando violare audeat, quæ

omnem p[ar]te humanitatis sensum exuisse videtur; illius status naturalis quid est aliud, quam bellum omnium aduersus omnes? Per se naturalis illa hominum conditio ad bellum & pacem est indifferens, per accidens, vt in scholis loquuntur, in statum belli degenerat, vbi nemo tutus est ab altero. In alio igitur sensu Pufendorffius, in alio Hobbesius statum naturalem sumit, ille ad homines omnes eum accommodat, hic ad quosdam tantum, nempe maxime iniquos, ille statum naturalem vt in se est, & sua natura, hic, vt per accidens esse potest, describit. Aliter quoque intelligenda est sententia Valentini Alberti, qui Hobbesio & Pufendorffio in verbis plane contrarius esse videtur, in re ipsa facile cum illis conciliari potest. Hic statum naturalem ex lumine reuelationis desumpsit, illi ex lumine rationis eum deduxerunt, Alberti illum tradidit, vt esse debet, & a deo ipso productus fuit, nempe perfectissimum, Pufendorffius & Hobbesius, vt est, vel per hominum malitiam fieri potest. Ex illis, quæ hæcenus disputauimus, sine vltiori deductione patere arbitror, logomachia postulandos esse, qui tot lites de his status naturalis descriptionibus mouerunt, cum satis, vt arbitror, demonstratum sit, quemuis auctorem ideæ, quam de vocabulo status naturalis sibi formauit, conuenientem delineationem excogitasse.

§. VII.

Non ignota esse potest iuris naturæ cultoribus, quæ, de æqualitate naturali, inter Peripateticos & recentiores philosophos, magno conatu, multaque contentione agitata est, controuersia. Illi quippe statuerunt, homines quosdam esse natura seruos, antesignani sui Aristotelis vestigia presso pede secuti. Magnus enim ille philosophus statim in principio libri primi *Politico-*
rum, homines quosdam nasci seruos, quosdam ingenuos & liberos, multis quidem argumentis, frustra tamen probare conatur a). Iure enim meritoque reicitur perniciofa hæc & funesta humano generi sententia, quæ, si perpendatur attentius, funda-

a) Vid. Piccarti Commentarius ad lib. Polit. Aristotelis, vbi philosophi sententia quam optime est exposita.

fundamento. destitui facile deprehenditur. Non in præsentī eandem explodere penitus & confutare instituti ratio permittit; defensores tantum eiusdem opinionis logomachia reos peragam, siquidem illi, cum controuersia statuta non recte formauerint, re ipsa non contradicunt aliis, qui seruos natura dari negant, quamuis contradicere videantur. Dicunt, naturam ipsam intendere inæqualitatem, tot res sibi inuicem subiiciendo, alteri prudentiam, alteri insipientiam, alteri ingenuam, alteri seruilem indolem tribuendo. Concedimus hæc quam libentissime, quoniam sermo nobis est, non de æqualitate physica vel politica, sed de æqualitate morali siue iuris, quæ inde deduci nequit: non negamus, quosdam esse aliis aptiores ad ferendam seruitutem, immo dignos, qui tanquam serui tractentur, id quod Peripateticorum rationes euincunt. Ast num sequitur, qui potentia, ut ita loquar, est seruus, illum esse seruum actu? quem natura aptum fecit ad seruiendum, eundem re vera esse seruum? Licet quis ingenii dotibus altero sit inferior, est tamen homo, æque ac alter, & ad pacem externam quærendam æque obligatus. Quæ cum non satis distinxerint Peripatetici, uocabulis luserunt, probarunt id, quod nemo in dubium uocat, non quod probandum erat.

§. VIII.

In eandem, in quam Peripatetici, incidunt scyllam, qui communionem primæuam in vulgari sensu sumtam, inter otiosas philosophorum fictiones, ex iuris naturæ ambitu plane eiiciendas referre non dubitant. Illi ex hoc potissimum fundamento eam reiiciunt, quia diuinitus tradita & hominibus omnibus generatim concessa est cunctarum rerum proprietas. Ex quo sequi putant, communionem locum inuenire non posse, ubi omnium rerum domini homines a deo ipso sunt constituti, & sic proprietatem, occupationis & diuisionis, quæ multiplicato humano genere facta est, causam fuisse, cum patrum possessiones hereditario quasi iure filii acceperint. Vera utique sunt omnia, & luce sua radiant, quæ contra primæuam communionem afferuntur argumenta. Tantum tamen abest

vt illam euertant, vt potius, salua ista de communionem sententia, facile concedi possint. Ecquis est, qui neget, homines omnibus omnino rebus vtendi facultatem a deo ipso accepisse? nihilominus, ante terrarum orbis diuisionem, communio quædam fuerit necesse est. Facile concedimus, commune dominium aliquod hominibus omnibus a deo fuisse indultum, quod tamen communionem adeo non tollit, vt potius eam egregie confirmet, quia sine communi dominio omnia inter homines iure communia esse non possent. Deus certe commune dominium hominibus eum in finem non concessit, vt res obuias in medio relinquerent, & in vsus suos non adhiberent, sed vt vnusquisque in sui conseruationem iisdem legitime vti posset. Cum autem ex multis rebus nulla plane vtilitas exspectanda sit, nisi quis, exclusis alijs, easdem sibi soli vindicet; luculentissime patet, a deo ipso permissum esse mortalibus, res eas in proprietatem redigete, quæ, humano genere nondum aucto, omnibus erant communes. Communio namque primæua ante tolli non potuit, quam homines ex iure indefinito, quod deus vnicuique dedit vtendi rebus creatis, terrarum orbem ita occupauerint, vt res singulæ in singulorum potestatem cesserint. Cum igitur res ita sese habeat, qui communionem primæuam oppugnant, non disputant de re ipsa, sed potius de communionis voce, cui aliam plane addiderunt ideam, quam illi formarunt, qui communionem defendunt a). Priusquam finiam hoc argumentum, mentio adhuc facienda est eorum, qui inter communionem negatiuam & positiuam distinguunt, & quænam in principio rerum locum habuerit, disputant. Vt verum fatear, videntur de nudis vocabulis tantum disceptare, cum distinctio illa non adeo firmo nitatur talo. Positiue communis res appellatur ea, quæ ad plures eodem modo pertinet, adeoque possessionis socium inuoluit, negatiue communis, quæ ante occupationem non magis ad hunc quam ad illum spectat b). Omnes res ad omnes homines eodem modo pertine-

a) Bœclerus in Commentario ad H. Grotii de iure belli & pacis lib. 2, cap. 2. Hochsteterus in Collegio Pusendorfiano, Exercitat. 8. & alij complures.
 b) Hochsteterus l. c.

tinuerunt, quia omnibus æquale ius a deo datum fuit easdem sibi vindicandi, non magis ad hunc quam ad illum spectarunt, quia ante occupationem nemo sibi aliquid tanquam proprium exclusis aliis, tribuere potuit. Hoc igitur sensu & negatiua & positiua communitio primis temporibus in orbe obtinuit.

§. VIII.

Quid de iure belli & defensionis, de distinctione inter bellum offensiuum & defensiuum in statu naturali sentiendum sit, iuris naturæ indoles nos facile conducere potest. In re ipsa distinctiones illæ fundamento plane destituuntur. Ius belli nemini competit, nisi, ob iniuriam ab altero acceptam, in statu defensionis sit constitutus. Non differunt, nisi verbis, ius belli & ius defensionis, bellum offensiuum & defensiuum, offendere quippe alterum nemini licet, nec is offendi putandus est, qui, ob iniuriam aliis illatam, violenter opprimitur. Patet igitur, politicam magis esse quam iuris distinctionem illam, & usum, non rationem, pro fundamento habere. Sed quia vocabula ista a multis minus recte fuerunt intellecta, tot inanes & friuolæ exortæ sunt controuersiæ, an pro pudicitia violata, alapa inflicta vel alia iniuria, quæ non adeo magni momenti est, defensio cum cæde alterius suscipi possit. Alii in decidendis litibus istis, ius ciuile Romanum in auxilium vocarunt, alii principia honesti & decori respexerunt, alii ex comparatione defensionis & rei, in qua iniuria illata est, iudicarunt, alii eius quod sapientiæ regulæ suadent, vel christianismi præcepta iubent, rationem habuere, alii denique statum naturalem & ciuilem inter se miscuerunt. Atque hæc variorum principiorum confusio tantam otiosarum litium multitudinem, de gradu, ad quem in vindicandis istis iniuriis progredi liceat, peperit, vt in recensendis vix pagina hæc sufficiat. Si ad præcepta iusti reth totam reuocemus, facile apparebit, ius in hostem nobis concedi in infinitum & omnem iniuriam cæde alterius repelli posse, cum violenta defensio in statu naturali, non ex obiecti qualitate, sed ex iniuria, qua affecti sumus, & ex fine securitatis nostræ recuperandæ vnice sit deducenda. Ius naturæ permittit nobis quouis modo repellere iniuriam, non vult, comparationem esse

instituendam inter vitam hostis & iniuriæ qualitatem, nec determinat modum, quem in repellendo iniusto inuadente obseruare debemus. In statu ciuili res aliter sese habet, ibi nostra in hostem violentia æctius est constringenda, nec honesti regulæ permittunt, leuem quandam iniuriam tam atrociter vindicare, aliud quoque volunt leges ciuiles, aliud christianismi placita, quæ iniuriarum, nisi nimis sint atroces, obliuisci nos rubent. Qui vero hæc non satis distinguunt, in otiosas de verbis contentiones facile incidunt.

§. X.

Vltimo denique loco, in hoc capite excutiendum erit, num sine periculo committendi logomachiam, dici possit, quemuis hominem præsumendum esse bonum, vocabulo boni pro non malo sumto. Rectius enim in statu naturali hominem præsumimus indifferentem, id est, non malum, ne incidamus in eodem scopulos, ad quos PVFENDORFIVS æque ac HOBBSIVS, in definienda existimatione simplici naufragium fecerunt, quorum alter statuit, quemuis hominem præsumendum esse bonum, alter, quemuis præsumendum esse malum. Neuter vero recte, hominis quippe natura & inclinationes, mox ad auxilium præstandum, mox ad damnum inferendum eum inclinant, indiget vnusquisque alterius auxilio & vnusquisque alteri facile nocere potest. Metuendum igitur simul est atque sperandum, præsumendus est homo indifferens, hoc est talis, de quo, vtrum amicus an inimicus sit, incertus hæsito. Quapropter litem præbere alienæ vocabuli significationi censendi sunt, qui quemuis hominem pro bono habendum esse dicunt, cum tamen, vt ex vocis explicatione constat, idem sentiant ac illi, qui pro indifferente hominem agnoscunt. Ansam huic examini instituendo dedit dissertatio: *De existimatione, fama & infamia extra rempublicam* sub præsidio viri illustris, CHRISTIANI THOMASII a ZACHARIA SCHMIDIO habita, in qua auctor §. XIII. *Existimatio*, inquit, *scu fama simplex, est iudicium de bonitate hominum simplici, qua viri boni iudicantur aequalis, id est, non mali.* Idem inculcat §. XXIII. vbi virum aliquem bonum eam ob causam habendum esse dicit, quia neminem læsit.

Cap.

DE LOGOMACHIIS IVRIS PVBLICI VNIVER- SALIS.

S V M M A R I A.

§. I. Exhibet logomachiam de ciuitatibus ante diluuium conditis.
§. II. De causa impulsua condenda ciuitatis. §. III. De maiestatis ori-
gine. §. IIII. De dominio eminenti. §. V. De iuribus episcopalibus prin-
cipum. §. VI. De crimine laesa maiestatis. §. VII. De trium forma-
rum regularium constitutione. §. VIII. De regularitate & irregulari-
tate formarum reipublica. §. VIIII. De mixta republica. §. X. De
tyranni nomine.

§. I.

Inter inanes disceptationes, quibus ius publicum vniuersa-
le laborat, controuersiam de ciuitatibus ante diluuium con-
ditis primo loco vt adducamus, ordinis ratio postulare vi-
detur. Vera vtique est illorum sententia, qui ipsius scripturæ
facræ testimonio, a) rationibusque non reiiciendis nixi, respu-
blicas a primis mortalibus constitutas esse affirmant, antequam
funesta illa humano generi inundatio terrarum orbem inuasit.
Sunt tamen, qui contrariam amplectuntur opinionem, non
probabile esse contententes, in tanta hominum & simplicitate
& paucitate, ciuitates conditas, inhabitatasque fuisse. In quo-
rum numerum HERTIVS b) refert GEORGIVM CE-
DRENVN, & DAVID GEORGIVS STRVBE, ipse ab
hac sententia non alienus, DITMARVM, & IACOBVM
PERIZONIVM. Ast vero, dicam quod res est, dissensus
D tantum

a) Gen. 4. v. 17. b) In elementis prudentiæ ciuilib. P. I. Sect. 3. §. 1. c) In dis-
sertatione crudita: De origine nobilitatis Germanicæ, & præcipuis qui-
busdam eius iuribus, sub præsidio Gerardi Noodt habita. Sect. 2. §. 5. nota. 2.

tantum in verbis consistit. Quemadmodum enim supra laudatus STRVBE ostendit, iis potissimum rationibus euincitur, quod ante diluuium nullæ extiterint ciuitates, quia accuratiores scripturæ interpretes, vt ipse putat, notarunt, Cainum non tam oppidum, quam speculam quandam, ædificasse, & quia nullius vltus potuit esse ciuitas, cum hominum numerus nondum in multitudinem aliquam excreuisset. Quapropter, illos potius sequendos esse iudicat, qui statuunt, Cainum fixam in certo loco posuisse sedem, quam Hanoch appellauerit, reliquis hominibus hinc inde vagantibus. Sed, qui turrim quandam, non ciuitatem a Caino constructam esse volunt, ciuitatem, qualem hodie habemus, intelligunt: vnde sibi persuadere non possunt, Cainum, vna cum illis, qui ad eum confugerunt, in primordiis mundi, vallo quodam, & muris contra hostiles impetus se munuisse. Facile hoc concedimus, dummodo non repugnent, metum hostium, & conscientia morsus eo compulisse Cainum, vt, imperio in aedificas suos constituto, qualicumque se circumdaret munimento, quod ab aliorum insultibus & violentia tutum illum præstare posset. Aequus ergo harum rerum arbiter facile perspiciet, auctores istos tantum demonstrare, quod primis mortalibus ciuitas perfecta & completa, vt nostræ hodie sunt, fuerit ignota, non rudis & inculta, qualis in principio mundi, a primæ hominum ruditate expectari potuit. Ciuitas non ex multitudine incolarum, & ædificiorum copia est æstimanda, sed vbi-cunque cætus hominum, vel paucorum, vel multorum, sub certo quodam imperio vnitus reperitur, ibi quoque est ciuitas. Patet igitur, illos, qui vrbes ante diluuium fuisse negant, re ipsa non contradicere iis, qui easdem tempore primorum hominum fuisse affirmant, inconditas scilicet & rudes, nec cum nostris facile comparandas.

§. II.

Non minus quoque de vera causa, quæ primos homines impulit, vt, relicto statu naturali, in ciuitates coirent, diuersa sunt, distractæque eruditorum sententiæ. Quod si vero illæ expendantur attentius, in verbis non in re ipsa dissensum esse, pugnans-

pugnantesque auctores plurimos, in eo tandem conuenire, quod incommodorum metu coacti primi mortales ciuitates constituerint, euidenter patescit. Magnus ille iuris naturæ instaurator, HVGGO GROTIUS, infirmitatem familiarum segregum in caussa fuisse autumat, quod mortalium antiquissimi in ciuitate, quam in statu naturali viuere maluerint, BECMANNVS securitatem vitæ, BODINVS aliorum violentiam, HERTIUS considerationem malorum naturalem statum comitantium, alii iustitiæ administrandæ necessitatem, alii vitæ commoditatem veram rationem fuisse statuunt, cur primi orbis incolæ, posthabita naturali æqualitate, respublicas constituerint a). Omnes, vti iam dixi, in re ipsa amice conspirant. Etenim, si cum HVGONE GROTIIO affirmamus, familias segreges in ciuitatem concessisse ob infirmitatem suam, illas a potentioribus sibi metuisse concedamus necesse est; si cum BECMANNO vitæ securitatem, vel cum aliis vitæ tranquillitatem conseruandi studium, rebuspublicis originem dedisse dicimus, rursus fatendum nobis erit, illarum auctores metuisse, ne tum ab hominibus, tum a feris bestiis, variis adficerentur molestiis: si ad aliorum violentiam confugimus, metus simul inuoluitur, qui homines compulit, vt, ad eandem a se auertendam, vel tutius exercendam imperia condiderint. Violentia enim, quando nobis paratur, metum concipimus, quando aliis inferitur, ex metu sæpe proficisci solet. Idem dicendum est de consideratione malorum naturalem statum sequentium, siquidem, consideratione ista instituta, homines metuere cœperunt, ne malis istis affligerentur, opprimerenturque. Eodem denique modo conciliari cum reliquis possunt, qui iustitiæ administrandæ necessitatem homines in ciuiles cœtus coegisse volunt. Nisi enim essent iudicia, improborum indomita licentia quiduis auderet, nemo tutus foret ab alio, quinimmo secundum tritum illud prouerbium: alter alterum deuoraret. Hinc tot tantorumque malorum certissimus metus homines vel inuitos compulit, vt, pro æqualitate naturali, imperia amplecterentur. Ex his igitur, quæ hæctenus disserui, metum prin-

D 2

cipem

a) Hertius l. c. P. 1. Sect. 3. §. 3.

cipem, veramque causam ciuitatis esse, & logomachiaz arguendos esse illos, qui supradictas rationes potiores iudicant, haud obscure constare arbitror.

§. III.

Quanta animorum contentione de origine maiestatis, vtrum illa a deo dependeat, an ab hominibus per pacta principi conferatur, disputatum sit, ex historia controuersiarum viri illustris, CHRISTIANI THOMASII, cum Theologo Hafnienfi, HECTORE GODFRIDO MASIO, luculenter constat. Inutilem, & nullius in præceptis iuris naturæ definiendis vsus, quæstionem hanc esse ipse obseruat THOMASIVS, & parum abest, quin GRIBNERVS a) eandem inter logomachias referat. Et certe non immerito controuersia hæc inanium disputationum numero maxima ex parte adscribenda esse videtur. Quid enim prohibet, quo minus concedamus, maiestatem in republica a deo, omnis boni ordinis auctore, originem traxisse, siquidem ille, pro immensa sua erga humanum genus benignitate, ad pacem & tranquillitatem, malitia hominum in statu naturali turbatam, restituendam, non ex postfacto tantum confirmasse vel approbasse maiestatem, sed antecederent quoque præcepisse intelligitur. Nec dubitari potest, quin deus, qui, quantum in ipso est, nihil omittit eorum, quæ ad veram hominum felicitatem conseruandam faciunt, summa imperia peculiari prouidentia sua sustentet, tueatur atque defendat. Interim tamen specialis ortus maiestatis in hac vel illa ciuitate, soli ciuium cum imperantibus pacto est tribuendus, dum nempe populus communi consensu iura maiestatica principi defert, & princeps eadem acceptat, id quod solidissimis argumentis, si per instituti rationem liceret, demonstrare facillimum esset b). Maiestas igitur vltimato omnium bonorum causæ vniuersali, deo est adscribenda, qui tanti momenti rem ipse dirigit atque disponit, causa vero eiusdem proxima & immediata si quærat, nihil aliud, quam pactum hominum

a) lib. 2. cap. 2. §. 2. n. 3. b) Thomasius institut. iurisprudentiæ diuinæ lib. 3. cap. 6. §. 66. seqq. Pufend. de iure naturæ & gentium. lib. 7. c. 3. §. 3. 4.

minum inueniri potest, Deus quippe sola, republica Iudaica excepta, numquam immediate constituit reges, nec hunc vel illum eligendum esse, hominibus reuelauit. Quapropter accurate omnino intelligendum est, quid verba ista: maiestatem a deo esse; sibi velint, ne id dissentienti tribuatur, de quo numquam cogitauit, quem errorem turpes effectus producentem **MASIVS**, vir cetera doctus commisit. Quæ præterea a nonnullis auctoribus afferuntur distinctiones, in maiestatem realem & personalem, subiectum eiusdem proprium & commune; fundamentum in re ipsa habent nullum. Quod ad primam diuisionem attinet, realem in populo, personalem in principe residere dicunt. Sed populus iura maiestatica per pactum non communicauit cum principe, tota in eum potius transtulit, iisdemque plane renunciauit. Hinc maiestas realis vox est, prætereaque nihil, vt **GRIBNERVS**, c) **PVFENDORFIVS** d), & **ZIEGLERVS** e) recte obseruant. Eiusdem farinae est distinctio inter maiestatis subiectum proprium & commune, quando iuris naturæ scriptores populum, superiori nondum electo, maiestatis subiectum commune constituunt. Non vere habet maiestatem populus, licet per pactum eandem principi conferre possit. Priusquam summus imperans est constitutus, maiestas non existit, quæ ex pacto, inter eum & populum firmato, demum resultat. His probe obseruatis, sequentium quæstionum absurditas facile apparebit, dum quæritur, vbi fuerit maiestas ante ciuitates? fuit nusquam: vbi resideat, summo imperante morte extincto? maiestas sine imperante concipi nequit: existatne respublica sine maiestate? quæstio illa contradictionem inuoluit. Nam, vbi non est maiestas, ibi nec est imperans nec ciuis, & per consequentiam nondum totum reipublicæ corpus.

§. III.

Progredior nunc ad decantatam illam de dominii eminentis vocabulo controuersiam, inter duos iurisconsultos celeberrimos

D ; rimos

c] princip. iurisprud. natur. lib. 2. cap. 2. §. 3. n. 6. d) de iure naturæ & gentium, lib. 7. c. 6. §. 4. e] de iuribus maiestatis, lib. 1. cap. 1. §. 44.

rimos eruditis scriptis agitatum. Vterque concedebat, iniuste agere summum imperantem, si, prater necessitatem, vtilitatemque reipublice manifestam, ciuium bona sibi vindicaret, in eis autem dissensus erat maximus, impertumne an dominium, principis potestas in priuatorum bona dicenda esset. Qui pro imperio stabat, voce dominii perpetuam & arbitriam principis in priuatorum fortunas potestatem indicari volebat. Sic non amplius res ipsa, de qua conuentum erat, sed vocabulum dominii, vtrum, illud recte adhiberi possent, in contentione veniebat. Sed alia vocabulo isti tribuenda fuisset significatio, & tota lis facile componi potuisset. Legi de hac controuersia meretur viri longe eruditissimi, IOANNIS FRANCISCI BVDDEI *Historia iuris natura*, a) in qua scripta, quae docti isti aduersarii sibi inuicem opposuerunt, sunt nominata.

§. V.

Qui externam ecclesiae gubernationem, principibus puriori religioni addictis, ex isto fundamento competere affirmant, quod in locum episcoporum Romanensium successerint, nouam vocem, minus tamen commode, non nouum aliquod ius, iuribus maiestaticis adiiciunt. Quod si enim potestatem episcoporum in ecclesiam, secundum Christianismi regulas, praecunte scriptura sacra, examinemus, omnem iurisdictionem ecclesiasticam, omniaque ius episcopale, ad arcana & fictiones cleri Romani referendum esse videbimus. Potestas, quam principes in rebus sacris exercent, ex summo imperio est deducenda, quia illa sub maiestate ita comprehenditur, vt, qui ea est praeditus, iure simul in res sacras polleat b). Cum igitur iura principum nostrorum, quae vulgo vocantur episcopalia, nihil aliud sint, quam iura maiestatis circa sacra; termino ludunt, qui vocem istam otiosam & superfluam, quae rem iuri publico vniuersali prorsus contrariam denotat, nihilominus vsurpant.

§. VI.

Laxa maiestatis crimen, pro iurium maiestaticorum numero

a) pag. 20. f. 53. b) Untersuchung des wahren Grundes, aus welchen die höchsten Gewalt eines Fürsten über die Kirche herzuleiten ist, Halle/ 1719.

mero vel aucto, vel diminuto, ab aliis nimis extensum, ab aliis nimis restrictum esse inuenimus. Inde variaz exorta sunt legomachiaz, quas non parum auxerunt, qui crimen illud in rebus publicis liberis, vbi summa rerum ad vnum non est delata, haud committi posse credunt. Sed nomen in huiusmodi rerum publicarum formis abest, non res ipsa, quae libertatis vocabulo plerumque appellari solet. Sic in Aristocratia iura maiestatica in collegio optimatum, qui gubernacula reipublicae tenent, resident: in Democratia populo vniuerso iura ista competunt. Vbi vero sunt iura maiestatica, ibi quoque est maiestas, licet splendidum istum titulum principibus & monarchis tantummodo, ad denotandam illorum, praeter reliquis imperantibus, excellentiam, loquendi vsus tribuerit. Qui igitur, exempli causa, in republica quacunque libera, sine expresso mandato, moneram cudit, eiusdem vtique criminis reus est, cuius ille accusari debet, qui hoc ipsum in monarchico imperio facere audet. Siue illud, crimen laesa maiestatis, siue aliter nominare velis, perinde erit. In verbis debemus esse faciles, dummodo in re ipsa conueniamus.

§. VII.

Tres plerumque rerum publicarum formae, Monarchia, nempe, Aristocratia, & Democratia, a politicae aequae ac iuris naturae scriptoribus constitui solent: isdemque nonnulli adeo pertinaciter inhaerent, vt ab eis recedere & novas constituere, religioni sibi ducant. Hinc omnes omnino formas, quaecunque demum occurrunt, ad tria ista nomina necessario reuocandas esse putant, forte ne Aristoteli, ternarii istius numeri auctori, ignorantia aliqua imputetur. Ab illis Dyarchia & Triarchia, quarum exempla GROTIUS a) & commentatores eius copiose attulerunt, ad Monarchia species saepissime referuntur, cum tamen sub nomine hoc, vnus hominis imperium intelligi, fateantur necesse sit. Hanc difficultatem vt superent, istud formarum reipublicae genus ad Monarchiam referendum esse dicunt, quia ad illam quam proxime accedit, & Monarchiae vox late

a) De iure belli & pacis lib. i. cap. 3. §. 17.

late sumi potest. Ita vero unicuique manifestum esse arbitror, illos auctores, tantum pro Monarchiæ nomine tali reipublicæ imponendo pugnare, in re ipsa diuersitatem agnoscere. Eadem fere effugia quærunt, qui eas rerumpublicarum species Aristocracias esse volunt. Sed meliorem viam sapienter monstrauit CHRISTIANVS THOMASIVS b), qui, pro libertate, quam quiuus artifex habet, nouis rebus noua imponendi nomina, Dyarchias & Triarchias retinet, easdemque peculiare rerumpublicarum species vocare, quam consuetis formis anxie accensere conuenientius esse arbitratur.

§. VIII.

Non hic silentio prætereundus est dissensus de regularitate & irregularitate formarum reipublicæ, cum alii reiciunt tanquam irregularem reipublicæ speciem, quæ aliis maxime regularis esse videtur. Orta est ista opinionum discrepantia, sine dubio ex eo, quod plerique ignorant, in quo regularitas, vel pulchritudo reipublicæ consistat. Hinc quiuus fere populus eam voci regularis subiicit ideam, quam temperamento suo, & naturali inclinationi, vel statui reipublicæ suæ apprime conuenire sentit. Sic Poloni, gens indomitæ licentiæ nimium studiosa, suam demum reipublicam maxime regularem & pulchram esse affirmant, quia regia potestas adeo arctis limitibus in ea est circumscripta, vt eidem se, pro arbitrio, opponere possint, alii contra populi, quibus feruile magis est ingenium, eas rerumpublicarum formas pulcherrimas esse ducunt, in quibus summus imperans absolutam potestatem tenet, quemadmodum illud Russorum, & omnium pæne illarum gentium, quæ extra Europam habitant, exemplo ostendi potest. Et, cui ignotum est, Hobbesium & qui eum sequuntur, despotica imperia pro regularibus agnoscere: Monarchomachos in eo ponere reipublicæ pulchritudinem, quod summus imperans ad rationes populo reddendas sit obstrictus. Omnes illi, vt verum fatear, eam reipublicæ ideam, quæ affectibus eorum & passioni domi-

b) in notis ad Vlr. Huberi de iure ciuitatis lib. 1. sect. 7, cap. 2, p. 256.

33

dominanti blanditur, regularem appellant, ut adeo unicuique sua respublica sit regularis, quemadmodum suum cuique pulchrum esse solet.

§. VIII.

Vtrum mixta respublica inter rerumpublicarum formas locum inueniat, an minus, in utramque partem disputari solet. Formae certe rerumpublicarum inter se misceri nequeunt, nec modus easdem administrandi cum ipsa forma confundi debet. Nam, si maiestas in rege ac in optimatibus, vel populo simul residere posset, triplex foret maiestas, & triplex, in vna, respublica, cuius exemplum ut ex omni saeculorum memoria nobis monstratur, cum VLRICO HVBERO a) adhuc expectamus. Interea tamen facile largimur, esse respublicas, in quibus regi iura maiestatica, non nisi consentientibus populo vel optimatibus, exercere licet. Sic in Polonia regis potestatem, auctoritatem nobilium & reipublicae procerum valde limitatam esse, neminem praeterire arbitror. Huiusmodi rerumpublicarum formas, qui mixtas appellat, mixturae vocem nimis late sumit, & de nudo vocabulo litem mouet. Nihil enim caussa est, cur talia imperia limitata vocare nolimus, cum sub voce mixtae reipublicae, nihil aliud, quam temperatam intelligamus. Videmus igitur totam litem facile componi posse, si, remotis verborum tegumentis, rem ipsam attentius consideremus, siquidem, qui statuunt mixtas respublicas, idem sentiunt ac illi, qui easdem negant, licet vocum diuersitate decepti inter se dissentire videantur.

§. X.

Priusquam capiti huic de logomachiis iuris publici vniuersalis finem imponamus, diuersam tyranni nominis notionem, & abusum varium paucis adhuc notabimus. Tyrannos omni tempore in orbe saeuisse, historiarum monumenta testantur, quid proprie sit tyrannus pauci recte definire possunt. Quando olim in densis papatus tenebris princeps, clericorum intolerabilem fastum suppressere, & turpissimos mores castigare, emendareque studebat, tyranni foeda appellatione populo iniustus red-

E

deba-

a) De iure ciuitatis lib. 1, sect. 8. c. 6. p. 307.

debat: Quando princeps in turbulentum imperii sui. incidebat statum, ubi atrocita scelera, quæ caput extulerant, atrocibus poenis cohibenda erant, tyrannus vocabatur, qui populorum sibi subiectorum sanguinem sitiret. Huc accedit, quod plerumque in ciuitate, tyrannidis nomine insigniri soleat, quod ciuibus graue, difficileque esse videtur. Neque negari facile potest, fuisse interdum principes, magis suæ quam sibi subditorum vtilitati intentos, & tyrannorum in morem multis vitiis obrutos, qui tamen funestum illud nomen ideo non meruerunt. Sed, quibus in diiudicanda tyrannide, re admodum alias difficili, nisi in promptus, eam vocabulo huic subiecit ideam, quæ prauis affectibus suis & corruptæ passioni quam maxime placuit. Et hæc est ratio, cur multi principes nomen tyranni gerant, quibus tyrannis, sine summa iniuria imputari nequit: multi optimorum dominorum splendido titulo posteritati sint commendati, qui, vt pacta reipublicæ suæ fundamentalia euertent, nihil fecerunt reliqui. Quapropter summa cautione opus est, ne vocis ambigua significatione decipiamur, & magis attendendum est, cur quis vocetur tyrannus, quam quod ita vocetur.

CAPVT IIII.

DE LOGOMACHIIIS IN IVRE GENTIVM VNIVERSALI.

SVMARIA.

§. I. Tradit logomachias de eo, quod contra vel secundum ius gentium esse dicitur, & de disciplina huius fundamento. §. II. De gentium inaequalitate. §. III. De præscriptionis valore. §. IIII. De mari libero & clauso. §. V. De suprematu. §. VI. De distinctione inter fœdera & pacta. §. VII. De inuiolabilitate legatorum. §. VIII. De bello punctino, sollemni & minus sollemni, offensiuo & defensiuo. §. VIII. De causis belli iniustis. §. X. De violentia bellica, seu iusta defensionis limitibus. §. XI. De iure. §. XII. De iure victoria. §. XIII. De obligatione gentium ad arbitros admittendos.

§. I.

Gentes in vniuersum, tanquam homines deo subiectos, iure aliquo obligari, extra dubitationem est positum, ius quippe naturæ ad gentes applicatum dicitur ius gentium: quibus partibus illud, absoluat, res est controuersa, & plena dissensionis, Alii officia, ad quæ tam perfecte quam imperfecte gentes obligantur, ad iuris huius ambitum retulerunt, alii mores, alii consensum gentium, vel omnium, vel minimum politiorum, religionem alii & officia erga deum sub iure gentium simul comprehenderunt. Fuerunt porro, qui ius gentium ex pactis rerumpublicarum, vel ex eo, ad quod necessitas gentes compulit, aut utilitas permouit, deriuare maluerunt. Quid? quod quidam ius ciuile multorum populorum, quidam ius naturæ strictè ita vocatum, quidam iustinianeuum, nomine iuris gentium insignire non dubitarunt a). Quo factum est, vt quiuis fere scriptor, qui de iure gentium commentatus est, de controuersis secundum doctrinæ huius normam diiudicandis, pro eo, quem de iure gentium formauit conceptu iudicium tulerit, & magis quid ideæ, de disciplina ista conceptæ sit contrarium, quam disciplinæ ipsi, ostenderit Sic, qui ius gentium cum iure ciuili confundunt, aut cum consuetudinibus populorum miscent, feuda & contractus, officia decori & innoxie utilitatis ad eius forum referunt. Recte utique iudicant, pro ideâ istâ, quam de iure gentium tenent, & alii in eo maxime ab iis dissentiunt, quod vnam eandemque vocem diuersæ ideæ tribuant. Ita res sese habet cum multis controuersis in iure gentium motis, quas infra dispiciemus, vbi semper attendendum erit, quid auctor sub voce iuris gentium intelligat, qui actiones, quæ eo vel præcipiuntur, vel prohibentur, determinare audeat. Cum igitur vocabulum illud tam diuersimode accipiatur, non mirum est, quod de recto iuris gentium fundamento constituendo tantus inter auctores sit dissensus, aliis ad contextum rerumpublicarum, aliis ad imperantium sanctimoniam, aliis ad liberam gentium voluntatem recurrentibus b). Quibus addendi sunt, qui populorum commu-

E 2

a) Gribner. lib. 9. cap. 1. §. 1. Hertius de iure, §. 56. sqq. b) Gribner, lib. 3. c. 1. §. 2. a. 1.

nem consensum, vel mores & consuetudines, vel necessitatem, vel utilitatem pro fundamento iuris gentium agnoscunt. Quomodo enim in fundamento disciplina huius ponendo convenire potuerunt, qui in definitione eius toto cælo a se invicem sunt diuersi. Quis idea, quam de doctrina ista finxerat, conueniens fundamentum quaesivit, vnde tot diuersa orta sunt iuris huius fundamenta, quot diuersæ eiusdem in cerebro eruditorum enatæ sunt ideae.

§. II.

Quod omnes gentes inter se sint æquales, ob æqualem obligationem, qua ad pacem externam sectandam conseruandamque obstringuntur, adeo verum est, vt, qui illarum æqualitatem in dubium vocarunt, in vanas inciderint de verbis disceptationes. Sermo enim est de æqualitate morali vel iuris, quando affirmatur, gentes inter se esse æquales, non de politica & physica, quam adstruere temerarium foret. Qui vero inæqualitatem gentium probare voluerunt, nihil aliud egerunt, quemadmodum ex illorum argumentis constat, quam vt ostenderent, gentes physice & politice esse inæquales, id quod facile concedi potest. Quod gens quædam inter alias emineat externo cultu & moribus politis, quod alia aliam superet potentia & diuitiarum copia, quod alius populus alio sit nobilior & antiquitate generis, & meritorum splendore, quod denique gens genti cedat imperandi peritia, nemo negabit. Sed illa inæqualitas in iure gentium non attenditur. Neque enim ius alicui genti competit subiiciendi sibi aliam, licet illa multo sit politior, multoque potentior. De eodem hoc argumento egi in *Cap. 2. §. 7.* vbi Peripateticos logomachia accusati, quando homines quosdam nasci natura seruos affirmant. Quare hoc loco plura addere superuacaneum esse existimo.

§. III.

Vtrum præscriptio inter gentes sit modus acquirendi dominii, in vtramque partem disputari solet. Qui eandem ad conciliandum possessori ius in rem, quam sibi vindicauit, inuvalidam esse putant, ad tempus respiciunt, per quod in possessione

sessione fuit. Atque ex hoc fundamento præscriptionis valorem euinci non posse recte contendunt, tempori quippe nulla moralitas inest, & qui rem aliquam iniuste occupauit, licet eam per infinitam annorum seriem in potestate tenuerit, nunquam inde legitimus possessor euadet. Aliter vero statuendum est de præscriptione, si tacitam iuris renunciationem, quam illa simul inuoluit, consideres. Est enim *præscriptio*, in iure gentium, *extinctio & acquisitio iuris alieni, ex tacito alterius consensu & quæta per immemorabile tempus possessione resultans*. Inde ius illud, quod præscriptio in rem aliquam gentibus tribuit, innititur tacitæ derelictioni pristini possessoris, qui rem tanquam derelictam reputare creditur, quam per longum temporis interuallum nec sibi vindicauit, nec sibi vindicandi desiderium publice declarauit. Hoc modo si spectetur præscriptio, dubium non est, quin ea ius producat occupandi rem, quæ possessore per longum temporis spatium destituta fuisse deprehenditur. Quæ hæcenus a me sunt disputata eo tendunt, vt ostendant, non nisi in verbis sibi contradicere eos, qui præscriptionem approbant, & qui eandem reiiciunt, ac pro inualida habent. Diuersus ille respectus, quo eam considerant, efficit, vt in diuersas abeant sententias, recta addita explicatione facile conciliandas. Neutra enim pars temere adstruet, tempus præscriptioni efficaciam addere, & neutra contrario inficias ibit, quod res derelicta occupanti cedat.

§. IIII.

Constat inter omnes, quam acriter per integrum fere sæculum, de dominio maritimo certatum sit, dum hinc pro mari clauso, inde pro mari libero steterunt pugiles eruditi. Controuersiæ huius historiam recensere instituti ratio prohibet: tradiderunt eandem BVDDEVS a), BÔCLERVS b), & BECMANNVS c), quorum scripta euoluat, qui pleniorẽ eius notitiam sibi acquirere studet. GROTIUS commerciorum Indicorum libertatem demonstraturus, & qui cum eo fecerunt,

E 3

GRAS-

a) in historia iuris naturæ. b) in notis ad Grotii lib. 2. cap. 2. § 3. c) in editione Grotiana p. 346.

GRASVVINCKELIVS ac VITRIARIVS, oceanum liberum esse, & nullius populi imperio subiici posse recte affirmarunt. Neque tamen erroris arguendi sunt, IOANNES SELDENVS, & qui in eius sententiam pedibus iuerunt, VVELVWOODVS, BVRGVVS, SCHOOKIVS, CONRINGIVS, STRAVCHIVS & alii. Illi, quando mare domini capax esse contendunt, non vastum intelligunt oceanum, vt GROTIVS & eius sectatores, sed mare, quod littoribus est proximum. Ita enim hanc sententiam explicat STRAVCHIVS, cuius verba BÔCLERS d) adduxit, & quæ ita sese habent: *Tum tantum posso occupari mare, quando se habet ad terram, ut portio quadam.* Patet quoque, rem ita comparatam esse, ex intentione SELDENI, qua inductus, librum de mari clauso conscripsit, patriæ nimirum suæ dominium maris Britannici adserere studebat. Videmus igitur, controuersiam istam, quæ tanti olim momenti esse credebatur, tandem in otiosam de verbis disceptationem recidere, ex diuersa voci maris subiecta idea, ortam. Eiusdem vitii accusandus est VLRICVS HVBERS e), qui potentiam aliquam in mare concedit, dominium negat. Non enim video, quid prohibeat, quo minus dicamus, mare sub dominio contineri posse, cum partes eius, beneficio nauium & classium potentia, sub potestatem ciuilem sæpe redigantur. Accedit, quod maris dominium limitibus certis defini possit, & quod a variis gentibus peculiaribus in mari exercentur iura. Taceo ritum demittendi vela, inter multos populos vsu receptum satis indicare, mare dominio esse subiectum. Videtur itaque HVBERS rem ipsam concedere, & tantum respuere vocabulum, quo illa plerumque insigniri solet.

§. V.

Vox suprematus, antequam personati illius CAESARI NI FÜRSTENERII liber, *de iure suprematus, ac legationis principum Germania* prodiit, ignota fuit omnibus, qui de iure gentium scripserunt. Longe celeberrimus vero libri istius auctor in eo operam, studiumque collocavit omne, vt ostenderet,

d) loc. cit. e) digr. lib. 4. c. 13.

ret, magnos principes, ac republicas potentes, a dynastis ac ciuitatibus, non æque potentibus, æquali tamen superioritate instructis, in eo, vi suprematus differre, quod magnum territorium habeant, & belli ac pacis, non appendices, sed sociæ constituantur. Admodum perspicue vir ille æterni nominis mentem suam declarauit, quando in libri præfatione, *suprematum* inquit, *ei irribuo, qui non tantum domi subditos manu militari regit, sed & qui exercitum extra fines ducere & armis, fœderibus, legationibus ac ceteris iuris gentium functionibus, aliquid momenti ad rerum Europa generalium summam conferre potest.* Hæc est suprematus illius descriptio, quam illustris eiusdem inuentor, & a iureconsultis, & a philosophis neglectam esse queritur, dum interea de ciuitate, maiestate, rerumpublicarum formis, mille voluminibus omnia perstreperant. Sed, salua tanti viri auctoritate, regerere mihi liceat, suprematum talem inter gentes locum inuenire non posse. Illæ enim, vt supra monstrauius, inter se sunt æquales, altera non est superior altera. Nec hominum multitudo, nec territorium amplum, nec diuitiæ ad æqualitatem illam tollendam aliquid conferunt, nec populus, quo maiori potentia pollet, eo maiora habet iura, & priuilegia, nec superior est illo, qui æque supremam potestatem possidet. Dicit, differt nihilominus gens ab alia gente in eo, quod propria vi stare, exercitum alere, & si bello laceffitur, contra hostes educere possit. Ast vero ad suprematum inde, secundum ius gentium, concludi nequit, siquidem illud officia tantummodo ea respicit, quæ gens iure perfecto ab alia postulare potest: populorum diuitias, & vires in repellendo hoste, politicæ disciplinæ diiudicandas relinquit. Quæ cum ita sint, suprematus vocem in ius gentium minus commode introductam esse, otiosamque parere logomachiam facile constat.

§. VI.

Inter fœdus & pactum re ipsa nullam intercedere differentiam, ex vtriusque definitione facile perspicitur. Fuerunt tamen, qui vel ex præpostero erga religionem suam zelo, vel ex odio in hostes, qui fœdera cum aliis contraxerant, vel ex stulto

to

to quodam contradicendi pruritu, contenderunt, fœdera cum infidelibus licite sanciri non posse, putantes, nihil distare, vtrum quis se paganis fœdere societ, an, abnegato vero deo, idola colat. Iidem tamen, qui pro iniustitia fœderum cum paganis & idololatriis pangendorum, tanquam pro aris & focus pugnarunt, pacta varia commerciorum, emtionis & venditionis cum eiusmodi hominibus licite iniri posse concesserunt. Sed differunt fœdera & pacta, non, nisi subiectis, & obiectis, priuatorum quippe hominum conuentiones, pacta, principum vel rerum-publicarum, fœdera communi loquendi vsu appellari solent. Vtrobique est mutua obligatio, & mutua condicionum præstatio, nec plus ad essentiam pacti, quam fœderis requiritur. Quare non facile excusandam logomachiam committunt, qui commercia & contractus priuatos, cum infidelibus institutos approbant, fœdera contra reiiciunt. ac si naturam rei attingens differentia inter illa intercederet. Hic quoque non tacendum esse videtur tacitum illud fœdus, quod CHRISTOPHORO FÖRSTNERO a) auctore, principes inter se fecerunt eum in finem, ne vmquam concedant, alicuius potentiam ita excrescere, vt ipsi resisti non possit. Quod si vir eruditissimus, loco fœderis, pactorum nomen adhibuisset, errorem illum forsan euitasset. Certe aut vocabulum fœderis improprie sumsit, aut termino ludere voluit in re seria. Vtcumque se res habeat, fœdera tacita in iure gentium exigui valoris sunt, quod non de principum cogitationibus, vel fœderibus cum iusti regulis pugnantibus, sed de gentium actionibus ad iusti præcepta dirigendis dispicit.

§. VII.

Tot inanibus tricis, difficultatibus, & otiosis verborum pugnis doctrina de legatis, eorumque priuilegiis & sanctitate, est inuoluta, vt in nulla re magis, quam in hac, auctores in diuersas abeant sententias. Alii legatos, sine læsione iuris gentium, a populo, quem adeunt, recusari non posse volunt: alii eosdem nulla vi coerceri debere dicunt, licet contra rempublicam, in quam amice recepti sunt, perniciosissima meditentur con-

a) in notis ad Taciti annales, lib. 6. p. 714.

confilia, principique, ad quem mittuntur, omnem ita denegant potestatem, contra eos iure belli utendi. Silentio præterea controuersias de honore, & prærogatiua legatorum, carimoniis, in eorundem admissione uisitatis, & iure asyli, quod in alienis terris exercent, quæ omnia iuris gentium esse venditantur. Disceptationes illæ, si primam earum originem inuestigemus, ex diuersa idea, quam auctores de iure gentium formarunt, ortum trahunt, & tandem in mæras resoluuntur logomachias. Miscuerunt enim illi cum ista disciplina, mores & consuetudines gentium circa legatos, decori, honestatisque officia: quæ ex iure naturæ hypothetico legatis tribuenda erant, iuris absoluti esse crediderunt: quæ sana ratio & prudentia de legatis distabat, ad iuris doctrinam spectare falso sibi persuaserunt a).

§. VIII.

Quemadmodum illi, qui bellum distinguunt in offensiuum & defensiuum, logomachia supra, Cap. 2. §. 9. accusati sunt; ita eiusdem vitii merito postulantur, qui inter bellum sollemne & minus sollemne, discrimen aliquod secundum ius gentium, intercedere volunt. Bellum sollemne illis est, quod hosti denunciatur, minus sollemne, quod sine præuia indicatione, ipsi inferitur. Ast uero denunciationem belli mores politiciorum gentium, non ius naturæ, introduxerunt. Populus enim, qui alteri intulit iniuriam, bellum sibi imminere, nisi tempestiue satisfaciat, vel alio populo tacente, facile colligere potest. Neque se uolenter oppressum, & clam, tanquam a latronibus, ab alia gente oppugnatum esse, conquerendi iustam causam habet, si prius læserit. Tantum enim abest, ut ius gentium præcipiat, hosti indicandum esse bellum, quo sibi nempe eo melius cauere possit; ut potius omnium adminiculorum, quibus tolli potest, usum concedat liberrimum. Quapropter ad politicam disciplinam distinctio ista reiicienda est, cum secundum ius gentium in uerbis tantum consistat, re ipsa, iuris fundamentum habeat nullum. Nec firmiori nititur talo bellum punitiuum, quod GROTIUS, eiusdemque commentatores quam plurimi, genti uaria scelera flagitiaque exercenti, ab alia gente iuste

F

a) Beweis daß es nicht wider das Völker-Recht sey bey gewissen Umständen einen Gesandten zu arrestiren.

iuste inferri posse perhibent. Bellum tale inter gentes ne concipi quidem potest, cum illæ sibi invicem sint æquales, pœna vero semper supponat legem, contra quam impingi possit, superiorem, a cuius arbitrio pendeat, & cuius auctoritate infligatur. In statu, quo gens ad aliam relata vivit, nec lex, nec superior existit, nec, per consequens, crimina patrari, nec pœna imponi potest, ad iniuriam, solam belli causam, referenda sunt omnia. Cum igitur bellum punitivum, per rei naturam esse non possit; nudo tantum vocabulo, ex iuris gentium doctrina tamen eliminando, ludunt auctores, qui de bello isto licite, gerendo præcipiunt.

§. VIII.

In causis belli iustis determinandis, mirifice variant auctores, qui in eo ad vnum omnes conveniunt, quod, ob illam iniuriam, ad arma legitime accedi possit. Etenim, cum læsionem iuris imperfecti, iniuriam, & consequenter, causam belli esse affirmant; non mirum est, interdum crescentis alicuius potentiaæ metum, vel studium æqualitatis inter gentes obtinendæ, nonnumquam oppressionem innocentis, sapius vitia alterius gentis, falsam religionem, & denegationem transitus per alienum territorium, & quæ sunt huius generis alia, pro iusta belli causâ ab illis esse venditâta. Solent quidem fere omnia ista sub iniuriæ nomine interdum comprehendere, sed vox ista in iure gentium adeo late non extenditur, & qui eam nihilominus ita sumunt, non tam in re ipsa, quam in usitata vocabuli iniuriæ significatione errorem committunt: vel, si, recta addita vocis explicatione, acquiescere nolunt; principia honesti & decori cum principiis iusti confundunt. Vtroque modo logomachia illis merito imputatur. Laet quoque ambiguitas aliqua in voce causæ, quæ, sine dubio, errandi occasiorem dedit. Est enim causâ, vel occasionalis, vel suasoria, vel, ut ita loquar, iustificata. Sic denegatus transitus per alienum territorium, recusatio matrimonii & commerciorum, auxilii, hospitiisque denegatio, ansam bello præbere, vel ad illud suscipiendum impellere possunt; non tamen iustam & legitimam belligerandi causam solæ suppeditant. Patet igitur, tum ambiguum vocis causæ & iniuriæ significationem, tum confusionem principiorum iusti

43
iusti & honesti, auctores in supra dictas logomachias dedisse
precipites.

§. X.

Omnis generis adminicula lædendi eum, qui iniuria nos
læcessit, permessa esse intelliguntur iure gentium, quod nobis
ius in infinitum contra hostem concedit, & non tantum con-
tra eius corpus, sed parentes etiam, liberos, bona denique, quæ
possidet, omnia, adeo ut, quicquid in hostem libet, id quoque
liceat, dummodo pactorum sanctitas facta tecta semper conser-
uetur. Hinc percussores in castra hostium immittere, armis
vehementis pugnare, incantationibus, si fieri potest, uti, & si qui
sunt modi alii hostem per varia strategemata lædendi a), ius
gentium non quidem præcipit, sed virtuti, prudentiæ & huma-
nitati cautionem, in iis usurpandis, adhibendam relinquit. Qui
vero tales hostem tollendi modos, tanquam iuri gentium re-
pugnantes, iniustos atque iniquos esse, demonstrare ausi sunt,
de verbis disceptarunt, dum officia humanitatis & decori, mo-
res & consuetudines communi gentium consensu approbatas,
doctrinæ, quæ id tantum respicit, quod iustum est, male ad-
miscuerunt. Apparenter illi ex iure gentium, re vera ex falsa
idea, quam de eo formarunt, disputant, nec quisquam teme-
re negabit, tale ius gentium, quod humanitatis & decori offi-
cia simul comprehendit, supra recensitas hosti nocendi vias, pro
illicitis agnoscere.

§. XI.

Quod ius non tam arbitrii, quam iuris gentium sit,
eos adstruere mirum non est, qui populorum instituta & con-
suetudines, sub iuris istius nomine, simul intelligunt. Lo-
gomachiam illi aperte committunt, dum verbis ius aliquod præ
se ferentes, in demonstratione rei ad ritus & mores, a politico-
ribus gentibus approbatos recurrunt. Conferatur IOANNIS
NICOLAI HERTII commentatio peculiaris de iure, quæ in
tomo primo opusculorum de selectis & rarioribus ex iurisprudencia uni-
versali, &c. argumentis reperitur.

§. XII.

Ius victoriæ aliquod a iure belli distinctum, in peculiari

F 2

dis-

a) Zentgrauii dissertatio de armis in bello prohibitis.

differtatione, de eodem hoc argumento conscripta, vir magni nominis, HENRICVS COCCEIVS primus orbi erudito tradere voluit. Sed, cum vir ille doctissimus per ius victoriæ, illud ius intelligat, quod victor in hostes, vel exitu prælii felici, vel deditioe pura in potestatem eius, redactos, exercet; patet quam evidentissime, illum omnia ista, iura, quæ victori, aut iure belli, aut deditiois factæ competunt, sub nouo quodam iuris victoriæ titulo comprehendere. Victoria ex belli prospero euentu resultat, nec alia excitat iura, quam quæ ad ius belli referri possunt, ita, vt victor nullum ius sibi vindicare possit, si bellum sit iniuste susceptum. Quamuis autem, victoria obtenta, bello finis imponatur, &, qui in victoris potestatem redacti sunt, ciuium loco habeantur; non tamen illud iuri victoriæ, sed iuri potius pacti, deditiois & consensui devictorum in imperium vincens est adscribendum. Nihil igitur causæ est, cur noua iuris victoriæ vox sit adhibenda, cum victoria ipsa nullum ius inuoluat, & iura, quæ eandem comitantur, ex aliis principiis dependeant.

§. XIII.

Quod gentes arbitris certis lites suas decidendas committere debeant, ex iure gentium deducere ausi sunt quam pluri-
mi. Vt vnum tantum nomen, magno studio in eo occupatus fuit celeberrimus IOANNES TESMARVS a), qui, ob varia incommoda in gentes illas redundantia, quæ, si iniuria affectæ sunt, reiecto arbitrio, dubiam belli aleam experiri malunt, ius gentium arbitros imperare contendit. Intellexit sine dubio vir eruditissimus, sub notione iuris gentium, honestatis quoque vtilitatisque principia, inter gentes recepta, quæ tot hominum sanguini parcendum esse volunt, si mitioribus viis res componi potest. Poscit sæpe prudentia, poscit æquitas, vt principes rem amice transigant, quam armis iuste persequi possent. Inde vero illorum iuri, hostem bello persequendi nihil decedit. Vt breuiter me expediam, lis tota ad logomachiam recidit, sub vno eodemque vocabulo iuris gentium, ab aliis regulæ vtilitatis & iuris simul, a nonnullis sola iusti principia comprehenduntur.

CAPVT

a) in notis ad Grotii de iure belli & pacis lib. 2. c. 33. §. 8. lit. a.

DE LOGOMACHIIS IN IVRE PRIVATO VNIVERSALI.

S V M M A R I A.

§. I. Proponit logomachiam de iustitia & iniustitia legum. §. II. De effectu morali iuris privati vniuersalis in homines. §. III. De distinctionibus contractuum. §. IIII. De distinctione inter pacta & contractus. §. V. De usurarum exactione. §. VI. De actione iniuriarum, utrum licita sit secundum ius privatam vniuersale. §. VII. De dominio infantibus, & furiosis non tribuendo. §. VIII. De furto in casu necessitatis licito. §. VIIII. De actione contra ingratum.

§. I.

Ius privatam vniuersale, cuius logomachias hoc capite explicabimus, est pars iuris natura, qua legum ciuiliu circa res, libertate priuatorum versantium indolem exponit, easque ad principia iusti reuocare docet. Norma huius disciplinæ a plerisque varie, & minus recte concipitur, qui proinde ad eandem, in iudicanda legum ciuiliu iustitia respicientes, otiosas de verbis disceptationes sæpe mouerunt. Quamuis enim lex iniusta proprie sit, quæ priuatorum iuri aliquid detrahit; nonnulli tamen iuris privati vniuersalis interpretes, eas leges omnes vocant iniustas, quæ naturali iustitia non nituntur, & præter iurisprudentiam naturalem in republica latæ sunt. Alii, iis legibus, iniustitiæ notam inurunt, quæ, indecora & inhonesta interdum præcipiunt, vel actiones honestati & decoro aduersas, tranquillitatem vero reipublicæ directe non turbantes impune committi sinunt. Et in communis vitæ vsu, experientia discimus magistra, leges tanquam iniuste datas a ciuibus damnari, ad quas vitam rite componere durum illis videtur atque molestum. Apparet igitur, eos, qui de legum ciuiliu iustitia iudicant, diuersas sequi normas, partim ex confusa de principiis moralitatis idea, partim ex eo, quod affectibus perplacet, deductas: indeque fieri, vt magis in verbo iustitiæ, quam in re ipsa dissentiant.

§. II.

De effectu morali, qui ex iure priuato vniuersali in homines redundat, diuersæ sunt auctorum sententiæ. Alii affirmant, ius illud homines reddere iustos & bonos, alii negant. Quod si secundum externum verborum sonum iudicandum esset, opiniones illæ sibi omnino repugnare dicerentur. Re vera tamen logomachia ibi latet, cum auctores vocis iustitiæ significationem non recte intelligant. Tribuitur illa vel bonitati animi, vel actionum externarum: vnde iustitia vel interna vel externa vocatur. Quod ius ciuile vniuersale externam promoueat iustitiam, hoc est, actus nostros reddat extrinsece iustos, certissimum est: quod ad internam animi iustitiam attinget, eam ignorat ius priuatum vniuersale, & ethicæ disciplinæ, in qua de virtutibus agitur, discutiendam relinquit.

§. III.

De variis contractuum diuisionibus, quas apud nonnullos scriptores reperire licet, recte iudicat GRIBNERVS a), quod illæ mera ciuili subtilitate nitantur. Vt quasdam tantum ex iis nominem, diuiduntur contractus, in nominatos & innominatos, reales, literales, consensuales, bonæ fidei & stricti iuris, quemadmodum GVILIELMVS GROTIVS in *enchi-ridio* b) & SAMVEL PVFENDORFIVS, c) *de iure naturæ & gentium* copiose ostenderunt. Sed vnusquisque, me non monente, facile videt, quod illæ distinctiones, a contractuum circumstantiis maximam partem petitæ, multas lites verborum gignere soleant, si ad disciplinam nostram referantur, cum nimia obscuritate sua & ambiguitate, a iuris naturæ plana perspicuaque indole longissime absint.

§. IIII.

Inter pacta & contractus differentiam quandam ostendere voluerunt GROTIVS d) & PVFENDORFIVS e), quibus PHILIPPVS REINHARD VITRIARIVS f) quoque accessit, qui in *institutionibus iuris naturæ & gentium* illorum argumentis nouum pondus adicere tentauit, dum quatuor proposuit momenta, quibus pacta & contractus distingui perhibet.

a) lib. 1. cap. 7. §. 7. n. 1. & lib. 4. c. 3. §. 2. n. 1. b) cap. 20. c) lib. 5. cap. 2. §. 5.
d) lib. 2. c. 12. §. 1. e) lib. 5. c. 2. §. 4. f) lib. 2. c. 12. §. 2.

hibet. Sunt vero illa a iuris naturæ foro plane aliena, & iuris ciuilis distinctiones tantum attingunt, cum differentia, quam inter pacta & contractus constituunt, non rei essentiam, sed quasdam circumstantias, humano instituto determinatas respiciat. Breuiter, tota lis in voce subsistit. Disputatur enim, vtrum id, quod pactum dicitur, contractus nomine, vocari possit, ita vt vocis contractus notio, ad iuris ciuilis placita accommodata, in qua auctores iuris naturæ non conueniunt, omnis dissensionis causa sit,

§. V.

Iure perfecto vitur creditor, quando ab eo, cui pecuniam dedit mutuam, vsuras exigit, cum iustum omnino sit, restitui ipsi fructum, quem e pecunia cepisset, si eandem in proprios vsus adhibere potuisset. Inde ius priuatum vniuersale vsuras permittere concludo, licet non desint, qui contrariam amplectuntur sententiam. Illi vero minus rectam de iure priuato vniuersali tenent ideam, & reliqua moralitatis principia confundentes, cum iuris notione normam virtutis coniungunt. Quo fit, vt, cum ex iure naturæ conclusiones suas deducere videantur, re vera ex regulis honesti disputent. Est vtique honestatis, in imponendis debitori vsuris modum seruare, est generosi animi, illas egeuo interdum plane condonare, est denique æquitatis, vsuras ei remittere, qui ex pecunia credita nullum percepit usum. Ius ipsum non determinat, quousque in us repetendis sit progrediendum: principique, vel reipublicæ liberam relinquit potestatem, vsurarum modum præscribendi.

§. VI.

Actio iniuriarum nititur fundamento principiorum iusti, quæ ius nobis concedunt, bona nostra, honesta æque defendendi ac vtilia & iucunda. Qui nos conuitiis laceffit, detrahit famæ nostræ, nobisque infert iniuriam, ita, vt in statu naturali bellum contra eum suscipere, in statu ciuili actionem instituere liceat. Quamuis vero certa hæc satis sint atque euidentia; nonnulli tamen iuris naturæ interpretes, actionem iniuriarum principijs iusti prohiberi existimarunt. Attenderunt illi, sine dubio, ad sola verba, quibus conuitia proferuntur, & quæ nullum damnum inferre posse videntur, cum nihil aliud sint,

sint, quam nudæ voces. Neque liceret contra eum actionem instituire, qui verba quædam in nos euomuit, nisi eo ipso iniuria nobis fieret, & quamuis illa interdum non adeo magni sit momenti, æque tamen, & eodem iure secundum principia iusti, naturalia itidem licet actionem instituire, ac contra illum, qui vitam ipsam in discrimen vocauit. Nemo enim, ne in minimis quidem rebus, ius habet nos lædendi, & contra vnumquemque lædentem iusta licet defensio. Quapropter in iudicando de actionis iniuriarum moralitate, non respicienda est sola conuictorum efficacia, quæ per se vix cuiquam nocere potest, sed iniuria est attendenda, contumeliosis verbis nobis illata.

§. VII.

Etsi solidissimis rationibus, ex iuris naturæ foro desumptis, facile demonstrari potest, omnes omnino homines dominii capaces esse; fuerunt tamen nonnulli, qui illud furiosis & infantibus plane denegarunt. Inter quos agmen ducit vir immortalis nominis, HUGO GROTIUS a), quem GRASS-VVINCKELIUS, & VAN DER MVELEN, plurimique alii eiusdem commentatores presso pede sunt secuti. Ratio, cur viri illi doctissimi furiosos & infantes a dominio exceperint, nulla certe est alia, quam quod natura illis non concessit intellectus vsus, quo rebus suis ipsi consulere possint. Hinc enim concluderunt, dominium infantibus æque ac furiosis tribui haud posse, non distinguentes, inter dominium ipsum, & eius administrationem. Administrare res suas nequeunt homines, vel mente capti, vel rationis vsu, ob ætatem, non pollentes, nihil autem prohibet, quo minus sub tutela alterius, dominium in iisdem residere possit. Quapropter MICHAEL HENRICVS GRIBNERVS b) istius sententiæ defensores logomachia iure meritoque accusauit.

§. VIII.

Multas difficultates iuris naturæ doctoribus peperit questio illa: Vtrum furtum in casu necessitatis sit licitum. Lex etenim diuina res alterius auferre seuerè prohibet, & qui contra eam impingit, grauissimo se obstringit crimine, cum furtum semper sit & maneat peccatum, siue fiat in casu necessitatis, siue minus. Inde moti sunt quam plurimi, vt furtum permissum esse, urgente licet necessi-

a) lib. 2. c. 3. §. 6. b) lib. 4. c. 5. §. 6. n. 1,

necessitate, negauerint. Sed contra verba, non rem ipsam disputarunt. Quod si enim quaestionem aliter proposuissent, nempe, an illa actio furtum appellari possit, qua in summa necessitate res alterius eripitur, aliter, sine dubio, iudicassent, siquidem illi, qui in extrema necessitate versatur, necessitas summa in eam quoque rem ius concessit, quae in potestate est alterius, & sic obiectum mutatur, nec amplius est ablatio rei alienae, sed suae. Ita per rectam verborum explicationem tota lis facile decidi potest.

§. VIII.

Qui contra ingratum actionem in ciuitate iuste institui posse volunt, nudis tantummodo vocibus ludere videntur. Diuidenda enim est ingratitude in simplicem & praeignantem, illam esse dicunt, quae officia humanitatis denegat, hanc, quae beneficium graui iniuria afficit. At vero in allata distinctione vitium illud, non prout in se est consideratur, sed prout cum iniuria est coniunctum. Sic, exempli gratia, quando filius parentem, clientis patronum iniuria afficit, contra ingratos illos, actio in ciuitate datur, non tam, quod ingrati fuere, quam quod ingratitude iniustam laesionem addiderunt. Quamuis alterum vitium cum altero sit coniunctum, vtrique tamen vnus idemque effectus tribui nequit: adeoque illi, qui ingratum actione posse coerceri putant, vocem hanc ad alias iniurias extendentes, in logomachiam incidunt. Sic breuiter explicatae sunt iuris priuati vniuersalis logomachiae. Si ad specialiora disciplinae huius obiecta descendere vellemus, amplissimus nobis aperiretur campus de logomachiis circa contractus speciales, successione haereditaria, legitima & testamentis adhuc agendi. Sed, cum pro instituti nostri ratione, de hoc argumento iam satis dictum sit, hic subsistimus.

CAPVT VI.

DE REMEDIIS LOGOMACHIA-
 RVM IN IURIS NATV-
 RAE DISCIPLINA.

§. I. *Remedium primum: Distingue moralitatis principia.* §. II. *Secundum: Evolve vocum ideas.* §. III. *Tertium: Plures ne effinge voces, quam necessitas postulat.* §. IIII. *Quartum: Viti otiosas & æquivo- cas diuisione.* §. V. *Quintum: Iudica numquam ex affectu amoris vel odii de auctoris alicuius sententia.*

§. I.

Euoluimus hætenus, pro virium nostrarum ratione, potio-
res logomachias, quæ in iure naturæ absoluto, iure
publico vniuersali, iure gentium, & tandem priuato
vniuersali occurrunt. Ante vero, quam labori nostro fi-
nem imponamus, remedia nonnulla breuiter ostendemus,
quorum beneficio vitia illa euitare, & de controuersis iu-
risprudentiæ naturalis, rectum iudiciû ferre possumus. Qui
igitur felices progressus in præclara ista disciplina facere cupit, id
operam dare debet sedulo, vt principia iustia reliquis moralitatis
principiis, honesti nempe, decori & vtilitatis sollicitè separet, &
omnia iuris naturæ placita ad iusti normam exigat, examinetque.
Hoc qui probe obseruauerit, nullo negotio, logomachias euitabit
quam plurimas, in quas auctores inciderunt, qui ideæ, quam de
iure naturæ conceperunt, mox honestatis, mox decori, mox utili-
tatis principia adiicientes, actionem iuri naturæ aduersari dixe-
runt, quæ accuratius examinata regulis honesti, vel decori repu-
gnabat. Exemplis rem illustrare superfedeo, cum tota dissertatio
tales verborum pugnas recenseat, quæ ex principiorum moralita-
tis confusione originem traxerunt.

§. II.

Non minus diligenter cauendum est, ne decipiamur vocibus,
quarum ideas non satis habemus perspectas & cognitatas. Hinc in
voce nuda non est subsistendum, sed idea ipsi subiecta statim eru-
enda, nec prius cessandum est, quam ea per accuratam definitio-
nem clare distincteque sit explicata. Irreperunt enim in doctri-
nam iuris naturæ, doctorum partim ignorantia, partim incauta
philosophandi ratione plurimæ voces ambiguæ & obscuræ, quæ
logomachiis committendis occasionem præbent, si sine præuia ex-
plicatione admittantur. Huc accedit, quod ista vocabula, quæ ob
meliorum defectum, necessario adhibenda sunt, ambiguitate sæpe
labo-

laborent maxima. Vnde tot dubia excitauit, tot difficultates mouit ignotus *ille dubiorum iuris naturæ auctor*, qui ex vocis naturæ varia acceptione vniuersam iuris naturæ doctrinam incertis eruditorum opinionibus niti deducere tentauit. Quare iure meritoque laudandi sunt CHAVVINUS, qui in *lexico suo philosophico* significationes vocum philosophicarum distincte tradidit, VINCENTIVS PLACCIVS, qui in *accessionibus ethicis*, accuratas rerum, quæ tractauit, definitiones suppeditauit. BERNHARDI, qui *seminarium philosophiæ Aristotelicæ & Platonice* magno labore conquisiuit, vt notiones istarum sectarum distincte explicaret: & qui sunt alii.

§. III.

In id quoque incumbendum est omni studio, vt ne plures effingamus voces, quam necessitas requirit, nec nouo vocabulo ideam alias satis notam temere subiiciamus, inprimis si voces minus sint ad rem accommodatæ, vel eandem non adæquate comprehendant. Sic ex dissertationis nostræ lectione, satis, vt opinor, apparebit quot inanes verborum pugnas excitauerint nouæ illæ voces, quæ rem alias non ignotam, vel ad iurisprudentiæ naturalis forum plane non pertinentem denotabant. Cuius indolis sunt, ius principum episcopale, suprematus, bellum punitiuum, ius victoriæ, & reliqua. Certe non laboraret iuris naturæ doctrina tot otiosis litibus, si auctores ab alienis istis vocabulis melius sibi cauissent.

§. IIII.

Abstrahendum denique est ei, qui logomachiarum in iure naturæ remedium querit, ab obscuris & æquiuocis diuisionibus, quæ nominum magis, quam rei differentias exponunt, vel ea obiecta diuidunt, quæ ad iuris naturæ forum male a nonnullis referuntur. Quot lites, sed quam inanes pepererunt in iuris naturæ doctrina distinctiones in bellum offensiuum & defensiuum, sollempne, & minus sollempne, maiestatem realem & personalem, & quæ sunt huius furfuris distinctiones aliæ. Quas si cautius euitassent auctores, tot inanes disceptationes in iure naturæ ortæ non fuissent.

§. V.

Vltimo tandem loco monendum esse putamus, vt in diiudicandis iuris naturæ dogmatibus, omnis ad auctorem, a quo ista proueniunt, respectus plane præscindatur. Quemadmodum enim in aliis disciplinis fieri solet; ita in doctrina de iusto sepiissime accidit, vt auctoris illius, qui nobis inuisus est, vel sententiam nobis antea ignotam & ob nouitatem suspectam fouet, verba in alienum torqueamus sensum, quem ipse numquam intendit: atque ita eam auctori assignamus sententiam, quæ affectui nostro quam maxime placet. Indignum hoc est animo ingenuo, qui non amoris & odii, sed veritatis aura tantummodo duci debet. Amicus sit Grotius, amicus Pufendorfius, magis amica veritas, quam inuestigare, quam inuenire cupimus. Perinde nobis sit, quicumque dixerit, dummodo vera, clare euidenterque cognita dixerit. His probe obseruatis, vanas de verbis disceptationes in iuris naturæ disciplina facili negotio euitabimus.

AVCTORI DISSERTATIONIS
EISENHARTO

S. P. D.

PRAESES,

Quamquam ipsa dissertationis materia, qua ex iuris naturae doctrina tot logomachias dimones & expurgas, mihi incundissima est, tamen illam exinde voluptatem non exiguam quoque cepti, quod te studiorum philosophiae fructus exoptatos consequi videam. Incubivisti haellenus ad studia sapientiae ea, qua par est dexteritate, adspernatus hominum vanissimorum iudicia, qui destituti optimarum rerum scientia vel alios ignorare volunt, quod nec ipsi primoribus labris attigerunt: vel calido sanguine vexati soli ipsi litterulis suis videri volunt sapere, vel otio libidinoso, cui indulgent, relicti ridere solent illos, quos in libris studiisque liberalibus desudare vident. Lando curam atque diligentiam, qua iuris naturalis doctrinam complexus es, non tantum ipse rei suavitatis, sed exemplo quoque B. Parentis excitatus, qui in excolenda morali doctrina operas plurimum studiisque consumpsit laudemque immortalem consequutus est. Occasionem quidem seligendo dissertationis argumento suppeditant, reliqua tamen omnia tua sunt tuaeque debentur industriae, qua auctores exquisitis perlustrasti & pugnas otiosas verborum non incurioso observasti. Tanta est materiae amplitudo, ut pleraeque logomachiae adnotandae magis fuerint, quam ut vel ipsis auctorum verbis easdem semper explicare, vel argumentis copiosius refutare, vel plures ex specialioribus iuris naturae capitibus eruere licuerit. Placebit institutum & labor tuus, quibus res litteraria iuvenumque ardor in litteris curae cordique est, eaque vitrorum acquisissimorum existimatio ad prosequendam ingenii culturam te magis magisque incitabit. Faveat supremum Numen coeptis tuis bonaeque indolis ornamenta, quibus te condecoravit, in matris, piissimae viduae, solatium iudicis augmentet atque collustret. Vale. Dabam in academia Julia XIII. A. KAL, Iul.

MDCCXX.

